

AGENDA

- 7 sept. Soortjaagdag (zie deze Mourik p. 83)
10 sept. Ledenvergadering 20.00 uur
N5 Wiskunde en Natuurwetenschappen
14 sept. Rivierentelling
Oktober Vogelkampje (als voldoende belangstelling blijkt op de ledenvergadering)
19-o&kt. Rivierentelling
16-nov. Rivierentelling

WERK GROEP LAND VAN CUYK

- 15 sept. Grindkuilen - Langenboomse bossen
7.30 uur 't Huukske Langenboom
13 okt. Maasheggen Sambeek
7.30 uur pont Sambeek
17 nov. Ooypolder
7.30 uur busstation Grave
15 dec. Kraayenbergse plassen
8.00 uur Kerk Linden

De maandelijkse bijeenkomsten bij de heer van Schipstal, Tongelaer 20, zijn op:
12 september, 10 oktober, 14 november en 12 december om 20.00 uur.

DE MOURIK

JAARGANG 11 NUMMER 3

VOGELWERKGROEP RIJK VAN NIJMEGEN EN OMSTREKEN

Redactie: Johan Thissen
Hobbemaweg 118
6562 CW Groesbeek

Illustraties: Dick Heg, Jeroen Helmer,
Pieter-Paul van Laake

Overname van (gedeelten) van artikelen of van illustraties is uitsluitend toegestaan met bronvermelding en schriftelijke toestemming van de auteur.

Aanwijzingen voor auteurs:

ARTIKELEN - De redactie is bereid U bij te staan onder andere inzake het verzamelen van literatuur- en archiefgegevens.

Tikwerk kan door ons gedaan worden.

Wanneer U het zelf tikt - Duidelijke, scherpe letter!

Geen versleten lint, machine schoonmaken of een wegwerp-carbonlint gebruiken.

Tikken op gewone A4-vellen.

Kantlijn links én rechts 2 cm,

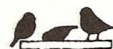
onder en boven 2,5 cm.

Dicht opeen tikken (regelstelling 1)

ILLUSTRATIES: Pentekeningen met Oost-Indische inkt op wit papier of transparant. Bij voorkeur ongeveer 1,5 tot 2maal de grootte waarop ze afgedrukt moeten worden.

I N H O U D

Huishoudelijke zaken	81
Veldwaarnemingen januari - feb. 1985	85
Schiermonnikoog: vogeleiland	90
De Kraaienbergse Plassen	101
De Bult: vogels in een aftakelend hoogveen	103
De Wulp als broedvogel in het gebied van de Beerse Overlaat	109
Voor U gelezen	110

VAN DE BESTUURSTAFEL

HERFSTVERGADERING

Dinsdag 10 september 1985
20.00 uur
Zaal N5 van Wiskunde en Natuurwetenschappen
aan de Heyendaalseweg in Nijmegen

Agenda

1. Opening en definitieve vaststelling van de agenda
2. Mededelingen van het bestuur (o.a. t.a.v. Gelderse Milieufederatie)
3. Bestuursverkiezing

Laurens Rietveld (bestuurslid) is bereid voorzitter te worden. Omdat de voorzitter volgens de statuten IN FUNCTIE gekozen wordt, moet hierover gestemd worden. Rob Gorissen is statutair aftredend en stelt zich niet meer herkiesbaar. Gerard Schreurs is bereid gevonden zitting te nemen in het bestuur.

O. van Hoorn is statutair aftredend en herkiesbaar.

4. Rivierentellingen

Deze tellingen gaan door. Tijdens deze vergadering worden de gebieden en de telploegen ingedeeld.

5. Trektellingen

Zie onder op deze bladzijde. Het schema wordt ingedeeld.

6. Bekentellingen

Als t.a.v. Rivierentellingen

7. Roofvogeltellingen

8. Broedvogelinventarisatie

Mededelingen over het verloop in 1985 en de plannen voor 1986.

9. Najaarskamp

10. Toegevoegde punten en Rondvraag

VOGELS VAN DE OOYPOLDER

Het boek Vogels van de Ooypolder is uitgekomen. Leden kunnen het tegen de gereduceerde prijs van f 22 kopen in de winkel van Olof van Hoorn (Antiquariaat Zeno, Lage Markt 67, Nijmegen).

AKTIVITEITEN

Dick Heg (Passtraat 3, 5826 AL Groeningen, tel. 04781-2161) is al bezig met trektellingen bij Groeningen (zie zijn artikel in de eerste Mourik van dit jaar). Het lijkt er op, dat door het slechte weer veel vogels eerder wegtrekken dan normaal. Dit geldt met name voor de Boompieper en de Gele Kwikstaart. Mensen, die al vóór de herfstvergadering (zie boven) willen gaan trektellen, worden verzocht met hem contact op te nemen.

Verder vraagt Michel Klemann (Margrietstraat 6, 6621 BW Dreumel, tel. 08877-2520) of er mensen zijn, die belangstelling hebben om bij Dreumel mee te doen aan trektellingen. Gelieve direct met hem contact op te nemen.

Steeds vaker hoor je dat er vogels worden gedood door jagers, stropers en door nette burgers die hun buks gebruiken, omdat vogels zich tegoed doen aan hun kersen of aan het gewas in de moestuin. Een vogelaar die eens een boom omgezaagd heeft gezien met daarin een horst van een roofvogel, of nog erger een vergiftigde vogel heeft zien sterven, zal dit beeld niet snel vergeten en een gevoel van machteloosheid vermengd met woede maakt zich van menig vogelaar meester. Tenslotte lopen wij al enige jaren mee om te weten dat roofvogels ecologisch een bijzondere plaats innemen. Hoe vaak wordt er door vogelaars onderling niet van gedachten gewisseld over wat je allemaal ziet en meemaakt in de natuur en speciaal over vogels? Je hoeft het verenigingsblad "de Mourik" maar open te slaan en altijd is er wel één of ander onderzoek gedaan met de resultaten keurig netjes afgedrukt. Dit alleen is al een bewijs dat de desbetreffende personen die het werkstuk gemaakt hebben veel literatuur over vogels hebben doorgenomen, anders zou naar mijn mening niet dat vaak goed stuk werk tot stand kunnen komen. Mensen van de vogelwerkgroep zijn ook mensen van de praktijk. Mensen die er veel op uittrekken en de spanning aanvoelen die er heerst in de natuur vlak voor een aanval van een roofvogel. Zij die dat eens gevoeld hebben zullen het met mij eens zijn dat dit een machtig gevoel is. Het valt me ook altijd weer op, als je met een niet vogelaar op pad gaat altijd de opmerking hoort "wat zie jij toch veel" om maar niet te spreken over wat we allemaal horen. Natuurlijk heeft dat veel training gekost, we zijn er ontzettend vaak uitgetrokken en we hebben veel geleerd van mensen die al langer met het vogelen bezig zijn.

Begonnen is het allemaal hoe we met een vogelgidsje in de hand leerde het onderscheid te maken tussen een vink en een mus. Later gingen we ons wat meer toeleggen op de geluiden. Met behulp van een singeltje probeerde je uit te vissen, hoe wat daar zong toch wel zou heten. Hoeveel kilometer zou een gemiddelde vogelaar niet afleggen om met deze fijne hobby bezig te zijn? We hebben veel geleerd over biotopen waar welke vogel voorkomt. We hebben verbanden gezien en gelegd. We hebben het gedrag bekeken. We hebben baltsende vogels gezien niet allen even spectaculair maar wel ontzettend mooi. Kortom we zijn geen beroeps ornitologen maar we hebben wel veel kennis waar menig bioloog jalours op is.

De verwondering en de bewondering die wij voelen voor vogels die, hoe klein ook, enorme afstanden weten af te leggen bij de trek, zou ons moeten inspireren om deze gevoelens over te brengen op steeds meer mensen. Willen wij het vermoorden van vogels tegen gaan dan zullen wij wat meer met onze kennis moeten doen.

Voorlichting en educatie zouden wij niet alleen aan natuur en milieu organisaties over moeten laten. Wij zouden zeker op het gebied van vogels ons meer verantwoordelijk moeten voelen.

Ok ik baal wel eens als een ekster of kraai een nest leeg rooft van een of ander zangvogeltje maar dat geeft mij dan nog niet het recht een geveer te pakken om de boosdoener dood te schieten. Eksters en kraaien en ook meeuwen zijn cultuur volgers die in aantallen enorm zijn toegenomen door toedoen van de mens. We zouden beter wat aan de oorzaak kunnen doen i.p.v. het paard achter de wagen te spannen. Voorlichting en educatie in je eigen woonomgeving zou een goede bijdrage kunnen zijn tot het beschermen van vogels en uiteindelijk de hele natuur.

Als er onder jullie vogelaars zijn die wel zouden willen maar niet weten hoe, zou ik willen vragen mij eens op te bellen. Misschien kunnen we met elkaar een leuk en een fijn activiteiten program opstellen waar we allemaal wat aan hebben.

Rein Böhmer Tolschestraat 16 5363 TC Velp (Nbr.) 08860-73330

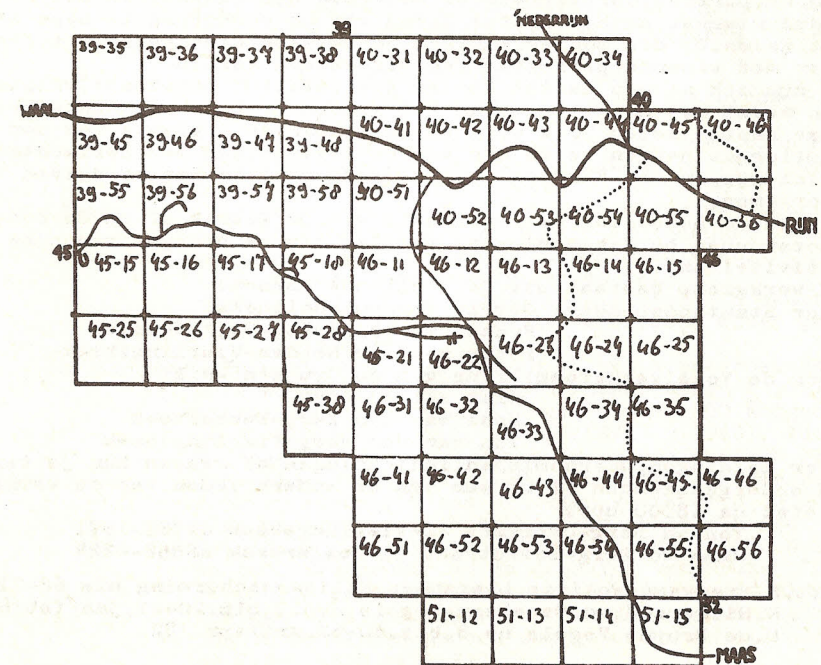
Soortenjaagdag

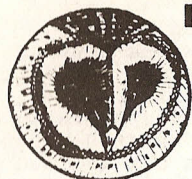
Zo'n 6 jaar geleden werd er een soortenjaagdag gehouden. (zie Mourik 4 en 5, jaargang 5, 1979). Het leek ons leuk om ook dit jaar een soortenjaagdag te organiseren. En ook dit jaar heeft de soortenjaagdag een wedstrijd karakter. Het is namelijk de bedoeling dat u op één dag waarnemingen doet van zoveel soorten vogels dat u er de meeste heeft. U krijgt dan een prijs. Deze gebeurtenis dient overigens ook nog een ander doel: wanneer velen meedoen komt er een enorme massa gegevens los. De spelregels zijn ongewijzigd gebleven.

Spelregels.

1. De soortenjaagdag wordt gehouden op zaterdag 7 sept. van 00.00 uur tot 24.00 uur.
2. Alleen waarnemingen binnen het gebied van de VWG Rijk van Nijmegen e.o. tellen mee (zie kaartje met de SOVON blokken waarbinnen de waarnemingen gedaan mogen worden)
3. Alleen die waarnemingen tellen mee, die voorzien zijn van het tijdstip waarop en het nummervan het SOVON-blok waarin de waarneming is gedaan.
4. Er zijn twee categorieën deelnemers: met de fiets en gemotoriseerd.
5. Er kan individueel of in teamverband mee worden gedaan.
6. De lijst van waarnemingen, voorzien van naam (namen) en categorie van de waarnemer(s) moet uiterlijk woensdag 11 september in het bezit zijn van Edward Jans, Schaarweg 13 5438 AJ Gassel.

We hopen dat er massaal meegedaan wordt, de organisatoren, Edward Jans, Raymond Pahlplatz.

KERKUILEN-WERKGROEP LAND VAN CUYK

INFORMEEL SAMENWERKINGSVERBAND VAN STAATSBOSBEHEER
EN DE VOGELWERKGROEP LAND VAN CUYK.

Sinds 7 januari 1985 bestaat er in het Land van Cuyk een kerkuilen-werkgroep. Deze werkgroep is een informeel samenwerkingsverband tussen Staatsbosbeheer en enkele leden van de Vogelwerkgroep Land van Cuyk.

De kerkuil is een vrij zeldzame en bedreigde vogel en in het oosten van het land talrijker dan in het westen. Voor zijn broedplaats is hij afhankelijk van toegankelijke kerktorens, oude gebouwen en open boerenschuren.

Het doel van de werkgroep is eigenlijk drie-delig:

a: Het inventariseren van broedplaatsen in het Land van Cuyk.

b: Het plaatsen van nestkasten daar waar de natuurlijke nestgelegenheden dreigen te verdwijnen.

c: Het zoeken naar en in ere herstellen van oude broedplaatsen die om de een of andere reden verloren zijn gegaan.

Mede hierom heeft de kerkuilen-werkgroep de medewerking nodig van kerkbesturen, beheerders, boeren en particulieren die recente broedgevallen of aanwezigheid van kerkuilen kunnen melden.

Verder zijn natuurlijk alle andere waarnemingen van uilen bijzonder welkom.

Op dit moment zijn al een aantal mogelijke broedplaatsen binnen ons werkgebied bekend, deze zullen dit broedseizoen gecontroleerd worden. Deze controle is nogal tijdrovend omdat het van een veilige afstand moet gebeuren en vaak zullen we toestemming moeten vragen om particulier terrein te betreden. Dit laatste is ook de reden geweest om het aantal leden van de werkgroep te beperken tot zeven. Op die manier voorkom je dat terreineigenaars telkens weer met vreemde gezichten geconfronteerd worden.

Er zijn ook al een aantal kasten geplaatst (of opgeknapt) volgens een model dat door leden van VWG Midden-Brabant werd ontwikkeld. Deze kasten meten 70 x 40 x 45 cm (lxbxh) en in plaats van een invlieggaat hebben ze in een van de bovenhoeken een horizontale inlooppijp, om het "kraken" van de kast door kauwen of duiven te voorkomen.

Het is de bedoeling om regelmatig via De Mourik of op de contactavonden bij Van Schipstal verslag uit te brengen van onze activiteiten.

De werkgroep bestaat uit de volgende mensen:

Voor Staatsbosbeheer: Gerrit Boumans-Holthees

Frank van Kalleveen-St, Anthonis

Peter van der Meijden-Vierlingsbeek

Voor de Vogelwerkgroep: Frans van de Crujssen -Mill

Niek Ebben -Cuyk

Hans van den Berg-Westerbeek

Ton van den Berg-Vierlingsbeek

Voor meldingen, waarnemingen, inlichtingen of vragen kun je terecht bij ondergetekenden of bij een van de andere leden van de werkgroep, liefst na 18.00 uur.

Ton vd Berg-Overambt 22-Vierlingsbeek 04781-1871

Hans vd Berg-Beekstraat 31-Westerbeek 08858-4224

litt. S. Braaksma-Politie Dieren-en Milieubescherming blz 68-71 ('83)

N. Hilgers & G. vd. Oetelaar-Vogels no 13, blz. 20-21, jan/feb '83

O. de Bruyn-Vogels no 8, blz. 60-62, mrt/apr '82

VELDWAARNEMINGEN jan.-feb. 1985

Dodaars	2-1	3 ex. Dukenburg Nijmegen (EJ)
	6-1	22 ex. 't Haventje Ooypolder (PB)
	6-1	10 ex. Haus Zelm Duffelt (PBe, JT, JJ)
	12-1	2 ex. Tolhuis Nijmegen (FH)
	12-1	2 ex. Gildekamp Nijmegen (HM)
Roodhalsfuut	5-1	1 ex. in wak Armenveen Kranenburg (DV)
Kuifduiker	2-1	2 ex. Staartjeswaard Beuningen (RP, EJ)
	2-1	2 ex. Plasmolen Mook (WH)
	24-1	1 ex. burg Heumen Maas (RP)
	16-2	Oude Maas-Noord 1 ex. (DH)
	17-2	1 ex. Niers Drie Kronen (WV, DH)
	19-2	1 ex. stuw Sambeek (DH)
Aalscholver		een gedeeltelijke verschuiving van de Waal naar de Maas in de vorstperiode van februari:
	12-1	185 ex. zuidoever Waal tussen Millingen en Leeuwen, 4 ex. langs de Maas van Vierlingsbeek tot Ravenstein
	16-2	84 ex. zuidoever Waal Millingen-Leeuwen meer dan 130 ex. Vierlingsbeek-Ravenstein
Roerdomp	20-2	1 ex. Groenlanden-zuid (OH)
Blauwe Reiger	6-1	meer dan 42 ex. Ooypolder
	13-1	22 ex. Ooypolder
	19-1	14 ex. Ooypolder
	27-1	13 ex. Ooypolder
		Deze tellingen hebben meestal betrekking op dezelfde plaatsen en oppervlakten + 250 ex. Hiense Waarden (EJ)
Kleine Zwaan	2-1	+ 250 ex. Hiense Waarden (EJ)
	3-1	99 ad., 25 juv. Horddonken Vortum (DH)
	18-1	6 ad. Herpense Broek (LB)
	27-1	32 ad., 5 juv. 't Westen Groot Linden, waarschijnlijk afkomstig van Horddonken (RP, EJ)
	31-1	5 ad. Beuningse Veld (GM, JT)
	1-2	3 ad. Appelternse Veld (LB)
	3-2	16 ex. (eerder 30 ex.) Groot Rietbroek Schayk (mond. med. aan DV)
		Deze winter werden Kleine Zwanen op meer binnendijkse graslanden gezien. Nieuwe ontwikkeling of de dwang der winterse omstandigheden?
Wilde Zwaan		In januari negenmaal Wilde Zwanen gezien, waarvan zesmaal in binnendijkse gebieden. In februari 15maal, waarvan tweemaal in binnendijkse gebieden.
	10-2	25 ex. Oude Maasarm Heyen (EJ)
	23-2	22 ad., 1 juv. Ulanden Altforst. In maart werd eenzelfde groep in de Kekerdomse Waard gezien. Dezelfde?
Kol- en Rietgans		Er waren erg veel ganzen in het Niederrheingebied deze winter. Op een bepaald moment waren + 172.000 exemplaren in onze omgeving: ruim 91.000 Kolganzen en 80.000 Rietganzen (LB, 15/16/17-2-1985). Tussen Nijmegen en Emmerich waren er in die periode respectievelijk 45.000 en 39.200. De aantallen die westelijk en zuidelijk van Nijmegen voorkwamen en andere slaapplekken zijn hierbij waarschijnlijk niet meegemeld. Er waren in dezelfde periode + 2000 Kolganzen en 4900 Rietganzen in de omgeving van Druten (LB). In andere perioden werden er ook duizenden bij Gassel gesignaleerd! Hier werden in andere jaren slechts enkele honderden ganzen waargenomen; nu bijvoorbeeld op 7-2 + 5000 ex. (EJ).

In januari werden foeragerende groepjes gezien bij Groeningen en op Mazenburg (max. + 250 ex.) (DH)
Het spectaculairste ogenblik voor de archivaris viel op 17-2 toen het blok weiland ten noorden van Persingen in de Ooypolder mudvol zat met ganzen: + 18.000 ex., zodat je spreekwoordelijk over de Koppen zou kunnen lopen. Deze concentratie verplaatste zich door het Circul van de Ooy en het oosten van de Ooypolder (24-2) (LB).

Andere strenge winterverschijnselen waren: de vorstvluchten begin januari (Hatert, FS; de Bruuk, DV); het overnachten van ganzen in de weilanden (energiebesparing tegenover veiligheid), bijv. bij Bergharen 18-1 (LB), verschillende keren in de Ooypolder (PB, LB); het voorkomen van ganzen dichtbij bevolkingscentra en het afleggen van hun schuwheid (weer: energiebesparing tegenover veiligheid); en de spectaculaire terugtrek van de ganzen, zoals op 3-2 zichtbaar was in de Ooypolder: meer dan 4000 ganzen tussen 10.00 en 13.00 uur (PB).

Kortom: de wijde omgeving van Nijmegen was - zeker tijdens de afgelopen februari-maand - het belangrijkste ganzengebied van Nederland.

Kleine Rietgans	Waarschijnlijk zijn de Kleine Rietgans "verdrongen" inde enorme concentraties Kol- en Rietgans. Maximaal 47 ex. werden er geteld 15/17-2 Niederrheingebiet (LB)
Dwerggans	12-1 1 ex. Duffelt (LB) 22-1 1 ♂ ad., 2 juv. Velden Bergharen (LB) 27-1 3 ex. Ooy/Duffelt/Salmorth (HM, LB) 19-2 1 ♂ ad. Circul van de Ooy (LB) 21-2 1 ♂ ad. Drutense Waarden (LB) 25-2 1 ♂ ad. (ander ex.) idem (LB)
Brandgans	2/3-2 8 ex. Nijmegen-Emmerich (LB) 24-2 5 ex. oost. Ooypolder (LB)
Rotgans	16-2 1 ex. Emmericher Eylandt (LB)
Canadese Gans	7-2 27 ex. Gendtse Polder, 21 ex. Pannerdens Kanaal (DV), op 20-2 bij elkaar Gendtse Veer (BR) 15/17-2 meer dan 50 ex. Byland (LB) 16-2 1 ex. pont Megen (RP) Ook exemplaren waargenomen in de Ooypolder en bij de Kaliwaal-Leeuwen
Roodhalsgans	26-2 1 ♂ ad. Salmorth (LB)
Bergeend	5-1 2 ex. Oude Maas Boxmeer (WH) 19-1 3 ad. Heukelum Afferden (L.) (GS, JB, JJ) 22/23-1 1 ex. Lindenholt (HM, FH) 10-2 4 ex. Ooypolder (PB)
Smient	27-1 2 ♂♂, 1 ♀ afleidingskanaal Afferden (L.) (DH) 27-1 1 p. Niers Milsbeek (WH) 6-2 2 ex. Mazenburg Heyen (DH) 6-2 9 ♂♂, 6 ♀♀ Plasmolen Mook (DH) 10-2 3 ex. Kraayenbergse Plassen Beers (LG) 23-2 1641 ex. Erlecomse Waard/Kaliwaal-Ooypolder (PB) 2 ♂♂ Lindenholt, Nijmegen; in wak (HM)
Krakeend	6-1 21 ex. Bisonbaai (PB)
Wilde Eend	3-2 8.-10.000 ex. Kaliwaal Ooypolder bij mooi weer en hoog water (PB)
Pijlstaart	21-1 1 ♂ de Bruuk (JJ)
Slobeend	één januariwaarneming, vier februariwaarnemingen
Tafeleend	25-1 2 ♀♀ Maas-Waalkanaal Hatert (PB) 3-2 1 ♂♂ Sambeekse Uitwarering (MA)

Toppereend	27-1 1 ♀ Waal bij Erlecom (HM) 3-2 1 ♂♂ stuw Sambeek (DH)
Eidereend	jan.-febr. 2-4 ex. Waal Ooypolder (div. wrn.) 2-1 t/m 19-1 ♀ en ♂ stuw Sambeek (DH) 17-1 1 ♀ Oudé Maasarm Boxmeer (MA) 3-2, 24-2 1 ♂ stuw Sambeek (DH) 6-2 1 subad. ♂ Plasmolen Mook (DH)
Zwarte Zeeëend	26 t/m 30-1 1-2 ♀♀ Waal bij Erlecom (CS, PB)
Grote Zeeëend	2-1 1 ♀ dood Groene Heuvels Bergharen (RB) 27-1 2 ♀♀ Waal Erlecom (HM, PB) hier ook op 24-2 19-2 1 ex. Maas Gassel naar Katwijk (RP) 17-2 28 ♀♀, 5 ♂♂ Niers (WV)
Brilduiker	meerdere waarnemingen van exemplaren in stadsvijvers
Nonnetje	2-1 + 200 ex. brug Ewijk, + 70 ex. Druten (RP, EJ) Vooral in februari veel waarnemingen van de Maas. In andere winters ongebruikelijk en in kleine aantallen.
Middelste Zaagbek	26-2 1 ♂ Paesplas Gennep (WH)
Grote Zaagbek	27-1 170 ex. Ooypolder (PB) Waarnemingen van grote groepen langs de Maas in februari, o.a.: + 200 ex. overvl. Niers Gennep-huis (EJ)
Blaauwe Kiekendief	13-1 3 ex. Ooypolder (PB) Verder nog 25 andere waarnemingen in januari-februari
Ruigpootbuizerd	13-1 1 ex. Kaliwaal Ooypolder (VB, PB) 19-1 aldaar nog aanwezig
Smelleken	5-1 1 ♀ jagend Mazenburg Heyen (DH) 18-1 1 ♂ Gennep (WV) 21-1 1 ♀ Groesbeek (LE) 16-2 1 ♀ Leurse Veld Wychen (RG, HG) 14-2 t/m 18-2 Maas Gassel (RP, EJ) begin jan. verschillende exemplaren langs beekjes Duffelt (DV) 13-1 2 ex. vechtend Groenlanden-west (PB) 19-2 1 ex. aan watergang Groenlanden-zuid (OH) 23-2 2.000 ex (één groep) Bisonbaai-oost (PB)
Slechtvalk	GEEN winterwaarnemingen
Waterral	3-2 1 ex. naar ZZO Heikantse Peelweg (DH, MA) 15-1 1 ex. f. in uitwatering beek Teerse sluis-polder (DV) 30-1, 3-2 1 ex. Kaliwaal-Ooypolder (div. wrn.) 3-2 1 ex. Erlecomse Waard (PB) Enige winterwaarn. 12-1 1 ex. Paesplas Gennep (WV) 13-2 1-2 ex. Ashorst Groesbeek, tot op 20 cm. benaderbaar (JT, JJ) 20-1 1 ex. Ottersgraaf Tongelaer (RP, EJ) 9-2 2 ex. Nijerf/Ashorst Groesbeek (div. wrn.) 19-2 1 ex. Raamdal Grave (RP) 3-1 60 ex. Horddonken Vortum (DH) 13-1 19 ex. Leigraaf/Ren Groesbeek (GM) 7-2 2 ex. Bemmelse Polder-oost ("interglaciaal") (DV) 28-2 5 ex. naar N de Bruuk (DV) Geen andere februariwaarnemingen!!
Meerkoet	12-1 6 ex. Nieuwe Wetering Dukenburg Nijmegen (FH)
Scholekster	13-1 12-14 ex. Leigraaf/Ren Groesbeek (GM, JT, JJ) 9-2 16 ex. idem (div. wrn.)
Goudplevier	12-1 1 ex. Koningsven (WV)
Kievit	27-1 1 ex. britse vorm (graelssii) Waal Ooypolder (PB) 20-1 verse braakballen landgoed Zelder Gennep (JT, DV)
Bonte Strandloper	
Kemphaan	
Bokje	
Watersnip	
Grutto	
Witgatje	
Oeverloper	
Kleine Mantelmeeuw	
Kerkuil	

x SCHIERMONNIKOOG: VOGELEILAND

Inleiding

Van 26 mei t/m 2 juni 1984 bezocht ik het waddeneiland Schiermonnikoog. Het eiland is alleen toegankelijk voor mensen zonder motorvoertuigen. Enkele eilandbewoners hebben wel motorvoertuigen. Bij aankomst op het eiland heb ik (en mijn ouders, oma, Vic) een fiets gehuurd, die mij de hele week uitstekend heeft gediend (geen lekke band etc!9. We installeerden ons in een gezellig huisje, vlakbij de Westerplas. Mijn "plan" was om in de week die ik had het hele eiland te bekijken. Daar het eiland niet al te groot is ging dat vrij redelijk. Daar staat tegover dat ik enkele gebieden niet kon betreden, namelijk de Oosterkwelder, de Kobbeduinen e.o. en alles oostelijk daarvan. Deze gebieden staan onder bescherming van 15 april t/m 15 juli. Onder het vogels kijken werden alle soorten opgeschreven (zie soortenlijst). Daarnaast werden van sommige soorten ook plaats en aantal genoteerd.

Gebieden

Schiermonnikoog heeft een verscheidenheid aan biotopen, wat bijdraagt tot een even zo grote verscheidenheid aan vogelsoorten. Hieronder volgt een beschrijving van elk gebied op Schiermonnikoog (zie kaart) met een opsomming van de waarnemingen aldaar gedaan van enkele (karakteristieke) broedvogels en van de soorten waarvan plaats en aantal werden opgeschreven.

1. BALG

De Balg beslaat het uiterst oostelijke deel van Schiermonnikoog. Dit gebied is één grote strandvlakte met tegen de duinen veel begroeiing in de vorm van helm. De Balg is alleen over het Oosterstrand of het wad bereikbaar.

Broedvogels: Zilvermeeuw, Visdief
28-5 Zie Willemsduin

2. WILLEMSDUIN

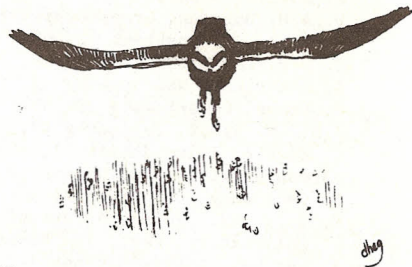
Het Willemsduin volgt op de Balg. Deze duintjes vormen het oostelijkste deel van Schiermonnikoog dat van veraf nog zichtbaar is. Er staat op een van de duintjes een baak (een oriëntatiepunt). Het geheel is schaars begroeid met helm.

Broedvogels: Zilvermeeuw, Scholekster, Visdief
28-5 Steenloper bij paal 14 vliegend naar noord
3 Grote Sterns vliegend, ondertussen de karakteristieke "kirrik" roep uitend
♀ Blauwe Kiekendief jagend

3. OOSTERSTRAND

Het Oosterstrand bestrijkt het noord-oostelijke deel van Schiermonnikoog, gemakshalve heb ik daarvoor paal 6 t/m 13 genomen, omdat de gebiedsgrenzen meestal niet nauwkeurig bepaald konden worden. Het is een vrij breed schelpenstrand (350-1000m) met geen tot haast geen begroeiing. Tegen de duinen aan een ietwat hobbelend oppervlak.

Broedvogels: Scholekster, Strandplevier

28-5 Van paal 7 t/m 13 192 foeragerende Drieteenstrandlopers, wegtrippelend op de hun eigen manier van de brekende golven. Foerageer- en vliegmanoeuvre's richting oost; waarschijnlijk zijn ze binnenkort op weg naar het noorden...
2 Noordse Sterns al roepend ronvliegend bij paal 12
Rosse Grutto in z'n eentje bij paal 11 tussen de Drieteentjes
Grote Stern overvliegend

4. OOSTERKWELDER

De Oosterkwelder omvat de 3 westelijke slenken met tussenliggende kwelders. De kwelders bestaan uit zoutminnende korte vegetatie. In het weststuk liggen ook stukjes (drassig) grasland. Het gebied is beschermd van 15 april t/m 15 juli (uitgezonderd de aldaar werkende biologen - onderzoek naar Scholekster, Rotgans, Rosse Grutto - mag men niet van de paden komen). Je hebt een vrij goed overzicht vanaf de dijk bij de eendenkooi/biologisch station "Herdershut" op de kwelders.

Broedvogels: Eidereend, Scholekster, Tureluur, Visdief, Kleine Mantelmeeuw, Zilvermeeuw

28-5 Blauwe Kiekendief jagend boven kwelders
30-5 3 Tapuiten foeragerend

Oeverloper foeragerend op oever van middelste slenk

31-5 1e jaars ♀ Bruine Kiekendief vliegend naar zuidoost. Mogelijk hetzelfde exemplaar als van de vuurtoren (trek).
♂ Grauwe Kiekendief jagend vlak over de vegetatie. Verdween ineens in de vegetatie.

3 Rotganzen naar het noorden trekkend

5. KOBBDUINEN

De Kobbeduinen bestaan uit 2 duinenrijen (met enkele uitlopers), waartussen zich een rijk begroeide duinvallei uitstrekt. De duinen zijn weelderig begroeid met hier en daar kreupelhout; de lagere delen en de hogere duinen met veel struikgewas.

Broedvogels: Koekoek, Zanglijster, Spotvogel, Grasmus, Braamsluiper en ook Zilvermeeuw.

28-5 3 ♂♂ Blauwe Kiekendieven jagend, een met prooi
1 p. Grauwe Klauwieren
2 ♀♀ + ♂ Tapuiten
3 paar + 2 ♂♂ Paapjes

2-6 Sperwer laag langsvliegend, blijkbaar op jacht
1 paar Duinpiepers van zeer dichtbij in kreupelhout met voedsel in de snavel. Ze lieten een zacht piepgeluidje horen, waarschijnlijk broedsel dichtbij.
2 ♂♂ Paapjes uit volle borst zingend
Barmsijs zittend boven in een struik, roepend

6. EENDENKOOI

Ook de Eendenkooi mag men niet betreden, zelfs niet benaderen, sterker nog: ik ben er altijd verder dan 150 m vanaf gehouden. Daardoor heb ik daar niet veel kunnen waarnemen of horen. Van buitenaf zie je van de eendenkooi alleen het loofbosje, het valt dan echter op dat dit bosje een erg symmetrische vorm heeft: net een pukkel in het land!
Broedvogels: Grote Lijster, Zanglijster, Zwartkop, Pimpelmees

7. KOOIPLAS

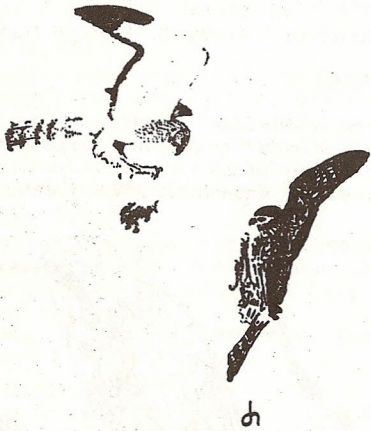
De Kooiplas is ontstaan door zandafgraving voor dijken. Het plasje is aan de zuid- en westzijde afgeschermd door wilgenbroekbos en er groeit riet om de hele plas heen. De Kooiduinen lopen langs de noordzijde vlak langs de plas. Vanaf het schelpenpad over de duinen heeft men een redelijk uitzicht over de plas. Het plasje wordt door eenden gebruikt als ruiplaats.

Broedvogels: Kuifeend, Waterhoen, Meerkoet, Kleine Karekiet

26-5 2 ♂♂ Slobeenden baltend, waarbij ze de kop in de nek gooien en krakende geluiden maken.

28-5 4 ♂♂ Slobeenden invallend
2 Canadese Ganzen langs de plas
1 paar Kraakeenden

31-5 ♂ & ♀ Blaauwe Kiekendieven prooi overgevend

d

zijn voorganger is overkomen. Na wat mopperend gekras verandert ook hij zijn weg.

1-6 Blaauwe Kiekendief ♀ jagend

9. GRIENGLOP

De Griënglop mag niet betreden worden van 15 april t/m 15 juli. Dit gebied ligt tussen de Reddingweg, de Kooiduinen, de Kooiweg en de Kooiplas. Het gebied lijkt op een savanne: onderbegroeiing van grassoorten met verspreid staande struiken(-bosjes).

Broedvogels: Scholekster, Graspieper

30-5 Tapuit foeragerend
31-5 2 ♂♂ Blaauwe Kiekendieven jagend

Oeverzwaluw

1-6 ♀ Blaauwe Kiekendief jagend

2 Barmsijsjes overvliegend

8 Canadese Ganzen foeragerend

10. BANCKSPOLDER

De Banckspolder is het enige poldergebied op Schiermonnikoog. Naast veel weilanden voor vee, vindt men hier en daar ook hooiland. Er lopen slootjes doorheen, veelal begroeid met riet. Langs de dijk loopt een vrij brede sloot. Door het omliggende wad, een enorme voedselbron, zijn de dichtheden van de in de polder broedende steltlopers vrij hoog. Overigens werd het gebied 's nachts bezocht voor nachtvogels, er werden er echter geen gezien of gehoord.

8. KOODUINEN

De Kooiduinen is een duinenrij, die langs de zuidkant van de Binnenkwelder loopt. De duinen zijn hier en daar met struiken begroeid.

Broedvogels: Gekraagde Roodstaart, Koekoek, Grasmus, Sprinkhaanrietzanger.

31-5 Wespendif probeert laagvliegend de Oosterkwelder over te steken, maar blijft ongewild boven de Kooiduinen steken door fel attaquerende Scholeksters, die om de beurt als jachtvliegtuigen langs hem heen scheren. Onder het zweven op veilige afstand besluit de roofvogel tot een koerswijziging: hij vliegt door richting oost-zuid-oost en ontwijkt zo het rumoerige gebied!

Blaauwe Reiger die hem volgt heeft blijkbaar niet goed opgelet wat

Broedvogels: Tureluur, Grutto, Scholekster, Waterhoen, Kuifeend, Graspieper, Rietgors, Kleine Karekiet, Gele Kwikstaart
28-5 ♂ Barmsijs op 7 m afstand foeragerend in de berm bij de Oorsprong
30-5 een paartje Tureluurtjes met 3 kleintjes rondtrippelend over een pas gemaaid hooiland

31-5 2 Blaauwe Reigers langs de sloot azend

1-6 Blaauwe Reiger werkt met moeite een enorme vis naar binnen

11. WAD OOSTELIJK VAN DE HAVEN E.O.

Meteen achter de dijk begint een van de voedselrijkste gebieden die we kennen: het wad. Op deze plaats ligt tussen de dijk en het wad nog een stukje beweidde kwelder met een aanzet tot slenken.

Broedvogels: Visdief, Eidereend, Tureluur, Bontbekplevier

26-5 3 Rosse Grutto's foeragerend

30-5 Steenloper foeragerend (alle Steenlopers waren in zomerkleed)

31-5 Goudplevier foeragerend
Rotgans foeragerend

12. WAD HAVEN-OUDE HAVEN

Dit wad is het belangrijkste foerageergebied voor de broedvogels in de Banckspolder. Er is geen overgang tussen de dijk en het wad.

Vogels: Bontbekplevier, Eidereend

26-5 2 Rotganzen langsvliegend naar west, + 25 ex. foeragerend

+ 200 Zilver- en Goudplevieren foerag.

+ 1200 Rosse Grutto's foeragerend

3 Bonte Strandlopers foeragerend

28-5 3 Tapuiten foer. op de dijk, ook tussen het wier

Blaauwe Reiger wordt door de sterke

noordenwind afgedreven naar het vasteland

30-5 + 150 Rotganzen foeragerend

31-5 + 60 Drieteenstrandlopers op de trek

richting oost

+ 60 Rosse Grutto's trek naar oost

326 Rotganzen (foer.)

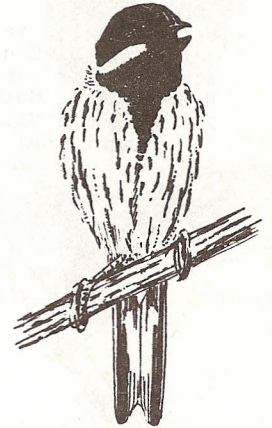
1-6 143 Rotganzen foer.

8 Steenlopers trekkend naar oost,

karakteristieke roep!

2-6 192 Rotganzen foer.

Bergeend met 4 bonte jonkies

dog

13. REDDINGWEG-PRINS BERNHARDWEG

Het gebied tussen de Reddingweg en de Pr. Bernhardweg bestaat eigenlijk uit 3 verschillende gebiedjes. Tegen Griënglop ligt het zogenoemde Vredenhof, een begraafplaats voor oorlogsslachtoffers met daar in de buurt een berkenbosje (+ 2 ha). De rest bestaat voornamelijk uit schrale duinen en uitlopers van de Binnenkwelder. Er staat ook een grote bunker, waar men op kan en zo een magnifiek uitzicht heeft.

Broedvogels: Braamsluiper, Grauwe Vliegenvanger, Pimpelmees

26-5 2 Tapuiten foeragerend bij de bunker

27-5 ♂ & 2 ♀♀ Paapjes foer. bij de bunker

1 paar Grauwe Klauwieren langs de Reddingweg voor het dorp

28-5 1 paar Paapjes zingend, foeragerend bij het Paviljoen

31-5 Wespendif landt in het berkenbosje op + 20 m afstand (!), vliegt al snel op richting oost

14. BINNENKWELDER

De Binnenkwelder is het verlengde van de Oosterkwelder en ligt tussen de Kobbenduinen en de Kooiduinen. Grote delen zijn begroeid met riet, hier en daar met struiken begroeide lage duintjes.

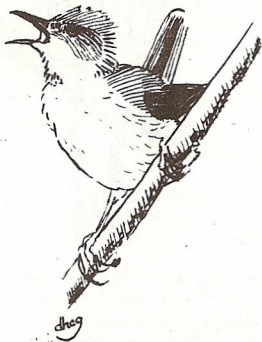
Broedvogels: Kleine Karekiet, Tureluur, Rietgors, Grasmus, Graspieper, Wulp

- 26-5 4 Tapuiten foeragerend
 ♂ Blauwe Kiekendief jagend
- 28-5 6 Tapuiten foeragerend
 Spectaculaire manoeuvre van 2 Bruine Kieken: ♂ komt aanvliegen met prooi, het ♀ komt hem roepend tegemoet, keert zich op de rug terwijl het ♂ de prooi naar haar toe gooit. Feilloos grijpt ze de prooi.
 1 paar Grauwe Klauwieren op een van de duintjes in de struiken
 5 Gierzwaluwen overtrekkend richting oost
 Oeverloper foer.
 Roodborsttapuit ♂ alarmroep
 3 Sprinkhaanrietzangers
 3 ♂♂ Paapjes zingend
- 30-5 2 ♂♂ Bruine Kiekendieven jagend
 4 Tapuiten foer.
 Oeverloper foer.
- 31-5 2 ♀♀ + ♂ Bruine Kiekendieven jagend, prooi overgevend
 1-6 1 paar Bruine Kiekendieven jagend, 1 ♀ ad. trekkend naar oost
 ♀ Blauwe Kiekendief vliegend

15. BERKENPLAS

De Berkenplas is een klein recreatieplasje dat verder niet veel voor vogles te bieden heeft. De omliggende berkenbosjes zijn echter uitstekend voor vooral zangvogels. Het geheel is op veel plaatsen drassig. Broedvogels: Matkop, Wielewaal, Grauwe Vliegenvanger, Tortelduif

- 27-5 ♀ Bonte Vliegenvanger langs bereknbos oostkant
 Nachtegaal zingend
 29-5 min. 10 (Kleine) Barmsijsjes zingend/foer.

16. EERSTE DENNEN E.O.

"De Eerste Dennen" is de eerste aanplant op Schiermonnikoog. Het bos bestaat voornamelijk uit grove den (in de zuidwesthoek vrij oud) en jonge douglassparren; er omheen liggen berkenbosjes. Er is veel onderbegroeiing. Broedvogels: Vink, Zwartkop, Tuinfluiter, Goudhaan, Koolmees, Zanglijster, Boompieper, Staartmees, Gekraagde Roodstaart, Wielewaal

- 26-5 ♀ Blauwe Kiekendief
 29-5 + Keep foer.
 Ransuilebraakbal
 Putter overvliegend naar zuid, roepend min. 10 Barmsijsjes foer., zingend
 2-6 3 Barmsijsjes foer., roepend

17. TWEDE DENNEN E.O.

"De Tweede Dennen" is aanmerkelijk jonger dan de Eerste Dennen. Er is nauwelijks ondergroei. De zuidrand is het oudst en heeft wat bramenondergroei. Er omheen liggen berkenbosjes met struiken. Dit bos ligt op een nog wat heuvelachtiger terrein dan de Eerste Dennen. Beide bosjes zijn van top tot teen afgezocht.

- Broedvogels: Koolmees, Houtduif, Boompieper, Gekraagde Roodstaart
 28-5 ♀ Blauwe Kiekendief roepend, met prooi neerstrijkend in het bos aan de zuidwestrand. Ik ben daar later wezen kijken (zie 29-5): plukplaats
 29-5 + 5 Barmsijsjes foer., zingend
 enkele plukplaatsen van (jonge) Houtduiven
 Op plukplaats van 28-5 geplukte Merel en Houtsnip! Houtsnip op de echte kiekendiefmanier: vleugels en skelet aan elkaar, en de "rest" verdwenen.

♂ en ♀ Blauwe Kiekendieven roepend zuidoostpunt, ook boven duinen. Allebei rui rond de kleinste handpennen; ♀ valt mij enkele keren aan, door vlak over mijn hoofd te duiken, terwijl ik langs de bosrand op een heuveltje sta.

- 31-5 ♂ Blauwe Kiekendief opvliegend van plukplaats, er lag echter niks nieuws.

18. KAPENGLOP

De Kapenglop is een duinegebied met natte duinvalleien tussen de Badweg en de Dennen. Het geheel mag niet worden betreden. Er is veel lage begroeiing met weinig struiken van grote omvang; één berkenbosje. Broedvogels: Wulp, Rietgors, Kuifeend, Grasmus, Rietzanger.

19. DORP SCHIERMONNIKOOG

Het dorp is een echt groen dorp. Veel leuke tuintjes en ook veel loofbomen. Het grootste deel geeft een gezellig ouderwetse indruk, wat de vogels weten te waarderen.

Broedvogels: Spotvogel, Merel, Turkse Tortel, Grauwe Vliegenvanger, Boerenzwaluw, Kauw, Zanglijster, Zwartkop

20. WESTERDUINEN

Deze duinen beslaan enkele duinenrijen met daartussen een tamelijk grote en zeer fraaie duinvallei. De duinen zelf zijn schaars begroeid en hier en daar verstoppen (zeezijde). De kom is weelderig begroeid met riet en andere plas en drasplanten, wat hogerop met dicht struikgewas en bramen.

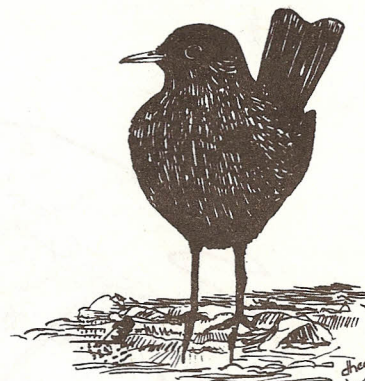
Broedvogels: Sprinkhaanrietzanger, Wulp, Koekoek, Braamsluiper, Grasmus, Tortelduif

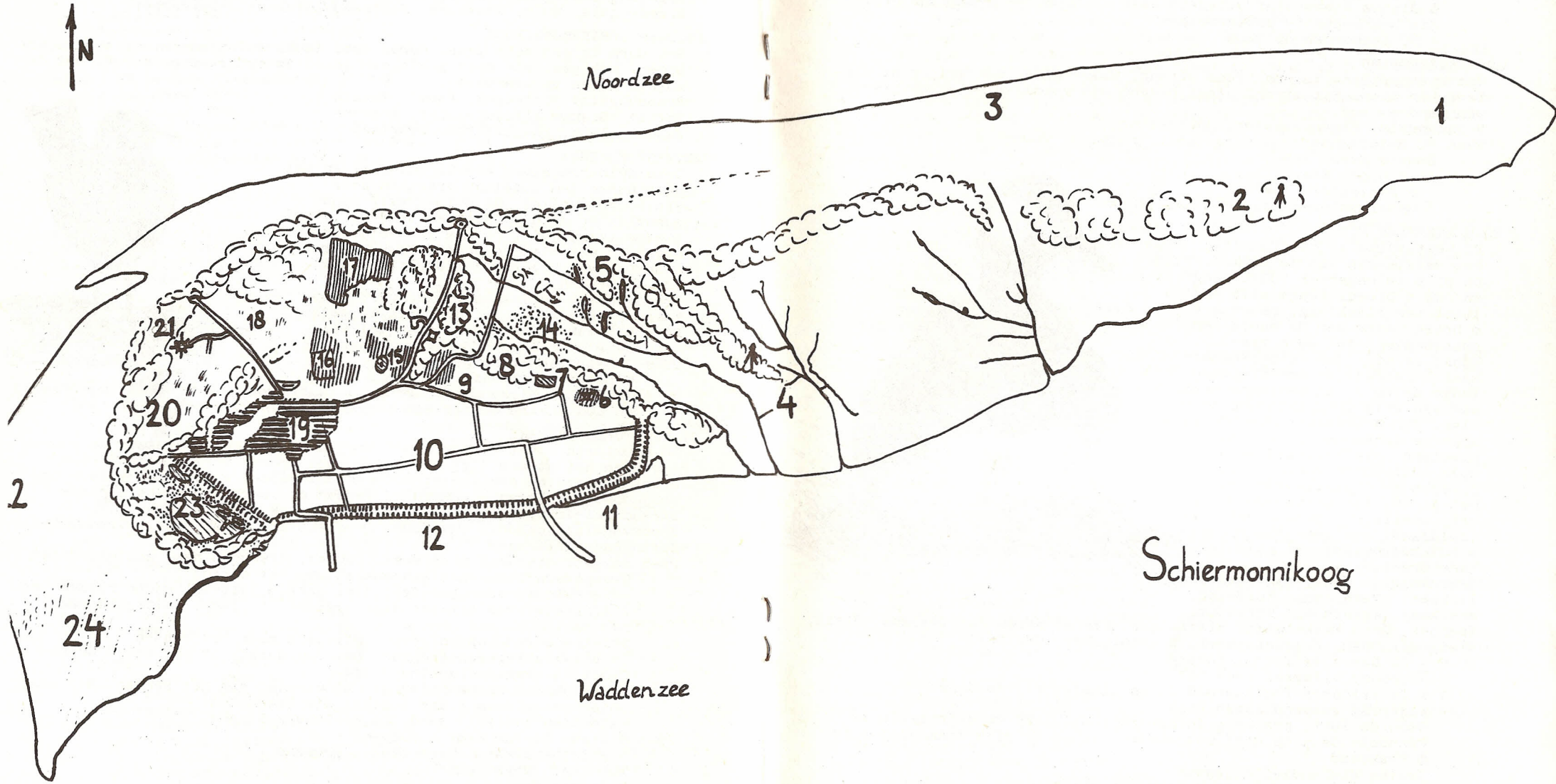
- 26-5 ♂ Blauwe Kiekendief met prooi vliegend over de noordelijke duinen heen
 29-5 2 paar Tapuiten foer.
 ♀ Blauwe Kiekendief vliegend
 31-5 + ♂ Blauwe Kiekendief jagend, onrustig van overvliegende roofvogels en gaat zelfs achter een Wespndief aan (zie ook Vuurtoren)

21. VUURTOREN, -STRAND

De vuurtoren staat op een fraai hoog punt op Schier. Tussen de vuurtoren en het strand ligt het zogenoemde Groene Strand, een strook drassig terrein, een aanzet tot een duinvallei echter met alleen nog vrij homogene "grasbegroeiing". Tussen de vuurtoren en het Groene Strand helmaanplant en bij de vuurtoren ook wat struiken. Broedvogels: Koekoek, Tureluur, Scholekster, Graspieper, Strandplevier, Sprinkhaanrietzanger

- 26-5 Rotgans trekkend naar west, 160 ex. trekkend naar oostnoordoost
 Dwergstern boven de "Binnenzee" aan het strand
 + 120 Eidereenden (meestal niet geteld, alleen concentraties)idem
 2 Zwarte Sterns met een Witwangstern (!) foer., vliegend naar het oosten
 Drieteenstrandlopers voorbijvliegend naar het oosten
 24 Zilverplevieren trekkend oostnoordoost, 32 ex. met 3 Rosse Grutto's trekkend oostnoordoost
 13 Zeehonden op bank van de "binnenzee" aan het zonnen. Bij laag water rustplaats (rare vogels, die Zeehonden)
 Watersnip baltsvliegend (geit) Groene Strand
 29-5 6 Grote Sterns fier., roepend
 5 Drieteenstrandlopers foer., roepend
 Watersnip opvliegend
 ♀ Tapuit foer.
 Juv.(?) Torenvalk vliegend, landt op antennehuis

- 31-5 2 Wespddieven van Ameland naar Schiermonnikoog vliegend, zwevend naar oost
 Buizerd zwevend naar oost
 Watersnip baltsvliegend Groene Strand
 2 Wespddieven zwevend, vliegend naar oost; 1 ex. later laagvliegend naar oost, belaagd door ♂ Blauwe Kiek en meeuwen
 1e jaars ♀ Bruine Kiekendief zwevend, trekkend naar oost
 3 Barmsijsjes overvliegend
 ♂ Blauwe Kiekendief vliegend naar oost, ♂ van broedpaar erbij, die hem begon te achtervolgen
 ± 30 Zeehonden op bank

22. WESTERSTRAND

Het Westerstrand is een breed strand, waarvandaan men vrij goed Ameland kan zien. Het strand staat bekend als voedselrijk op de grens van zand en zee.

Broedvogels: Strandplevier, Sdolekster

- 27-5 46 Drieteenstrandlopers foer., roepend, vliegend
 Zwarte Stern foer.
 + 10 Grote Stern foer.
 + 5 Dwergstern foer.
 3 Oeverzwaluwen trekkend naar oost

23. WESTERPLAS E.O.

De Westerplas is ontstaan bij het versterken van de dijken. De plas is ongeveer 500 m lang en 300 m breed. Langs alle kanten loopt een rietkraag, meestal 4 m breed, maar aan de noord- en oostkant wel tot 30 m breed. Vanaf de dijk aan de noordoostkant (voetpad) en het fietspad langs de zuid- en westkant heeft men een vrij goed zicht op de plas. Ten noordwesten van de plas ligt de Johannuspolder, stukjes grasland (die begraaasd worden door paarden en koeien) met plasjes en drassige stukjes. Het geheel is omgeven door een vrij smalle duinenrand met veel (zuidrand) tot geen (noordrand) struikbegroeiing. De plas is zeer fraai.

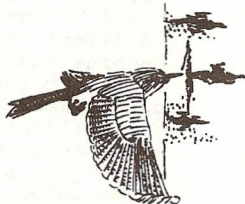
Broedvogels: Fuut, Wintertaling, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Meerkoet, Waterhoen, Tureluur, Koekoek, Gele Kwikstaart, Rietzanger, Kleine Karekiet, Grasmus, Fitis, Rietgors, Kneu, Bosrietzanger, Braamsluiper, Grutto.

- 26-5 + 20 Daarsjes foer., roepend
 Roerdomp vliegend over het riet
 27-5 4 Oeverlopers foeragerend langs plasjes bij de dijk
 Waterral roepend langs dijk
 Geoorde Fuut, prachtig in zomerkleed (vanaf de dijk gezien)
 Canadese Gans op nest met eieren, langs de dijk Johannuspolder
 ♂ Krakeend
 Bruine Kiekendief ♂ jagend
 6 Rotganzen overvliegend naar noordoosten
 min. 10 Dodaarsjes

- 29-5 2 Waterrallen roepend langs de westkant
 3 Geoorde Futen, 2 bij elkaar, eentje verderop langs de noordostrand
 Gruttopaar rondscharrelend met 2 pulli
 min. 10 Daarsjes foer., roepend
 Roerdomp over het riet vliegend langs dijk, strijkt neer in het riet
- 30-5 paartje Tureluurs met 2 kleintjes, ouders constant gealarmeerd door voorbijgangers
 ♀ + ♂ Bruine Kiekendieven vliegend, beide 1x met prooi
 + ♂ Smient zwemmend op de plas aan de noordkant
 Geoorde Fuut foer. aan de noordwestkant, 3 ex. vlak bij elkaar foer. aan zuidostrand. Deze 3 heb ik lange tijd bekeken bij hun dagelijkse handelingen, zoals duiken, poetsen en gedragingen. Verschillende malen doken ze onder voor overscherende (luidruchtige) meeuwen en eenden. Dit kan de "noodduik" genoemd worden, waarbij ze als een duikboot zinken met de vleugels klappend onder water schieten! Gewoonlijk sprongen ze iets uit het water omhoog om te duiken.
 + 10 Dodaarsjes
 Tapuit ♂ foer.
 Oeverloper foer.
 Later op de dag nog 2 Geoorde Futen, ♂ Smient, Barmsijs, Bruine Kiekendief ♂ en een Eidereend ♀, dat ziek leek en pas op 3 m opvloog van een grasveldje boven op de dijk aan de zuidostrand
- 31-5 ♂ Bruine Kiekendief jagend in de duinen
 Smient ♂
 Waterral roepend westkant
 1-6 verschillende eendesoorten met pulli
 Geoorde Fuut foer.
 ♂ + ♀ Baardmannetjes roepend, vliegend, foeragerend in het riet aan de zuidostrand. Het ♂ heb ik schitterend kunnen bekijken toen hij bovenin een rietstengel zat.
 ♀ Bruine Kiekendief zwevend naar oost; ♂ + ♀ jagend
 + ♂ Blauwe Kiekendief jagend in de duinen zuidrand
- 2-6 2 Barmsijsjes
 Bruine Kiekendief ♂ jagend
 Ik dacht al een Ekster-vrij gebied gevonden te hebben in Schiermonnikoog, maar op deze laatste dag zag ik toch 2 ex. van de Johannuspolder de Westerduinen in vliegen.
24. HET RIF
 Het Rif is de zuidwestpunt van Schiermonnikoog. Het is een grote strandvlakte die voor een groot deel met hoogwater onder loopt. Het gebied is een foerageerplaats voor veel steltlopers (ook hoogwatervluchtplaats) en eenden (ook rustplaats, met name voor Eidereenden). Bij de noordoostpunt is een kwelder aan het ontstaan.
 Broedvogels: Strandplevier, Scholekster
- 26-5 (laag water)
 + 10 Zilverplevieren foer. (95% in zomerkleed, 5% in winterkleed geldt ook voor wad haven - oude haven)
 Zwarte Ruiter foer.
 min. 2 Goudplevieren foer.
 De rest van de steltlopers zat voornamelijk op het wad tussen de haven en de oude haven (zie aldaar)
- 27-5 (hoog water)
 + 900 Eidereenden rustend
 + 800 + 51 Zilverplevieren
 + 1200 + 10 Scholeksters
 + 5600 + 18 Bonte Strandlopers
 + 600 + 80 Goudplevieren

- + 60 Bontbekplevieren
 + 50 + 1 Steenlopers
 Bruine Kiekendief \varnothing jagend, zwevend (deze was flink in de rui, anders dan het \varnothing van de Westerplas)
 12 Strandplevieren
 2 Kluten
 + 2500 Rosse Grutto's
 6 Middelste Zaagbekken vliegend laag over het water in één lijn naar het oosten
 29-5 (hoogwater) Van veraf bekeken (duinen)
 + 1500 Scholeksters
 + 1000 Zilver- & Goudplevieren
 + 2300 Rosse Grutto's
 30-5 (hoogwater)
 60 Bontbekplevieren foer.
 6 Steenlopers foer.
 + 40 Rotganzen foer.
 + 2500 Rosse Grutto's
 + 600 Zilver- & Goudplevieren
 1-6 150 + 100 + 500 + 120 Rosse Grutto's wegtrekkend naar oost van 11.40 tot 12.50 uur; \pm 980 + 7 ex. rustend
 + 500 Bonte Strandlopers
 3 Steenlopers foer.
 + 500 Zilverplevieren
 + 500 Goudplevieren
 10 tallen Bontbekplevieren
 + 15 Drieteenstrandlopers
 + 1300 Scholeksters
 2 Grote Sterns roepend, overvliegend
 Onderweg naar huis zag ik 2-6 nog 1 paar Geoorde Futen in het Lauwersmeer.

Soortenlijst

Dodaars, Geoorde Fuut, Fuut, Roerdomp, Blauwe Reiger, Rotgans, Knobbelzwaan, Canades Gans, Bergeend, Wilde Eend, Wintertaling, Krakeend, Smient, Slobeend, Tafeleend, Kuifeend, Eidereend, Middelste Zaagbek, Wespandief, Buizerd, Blauwe Kiekendief, Bruine Kiekendief, Grauwe Kiekendief, Torenvalk, Sperwer, Fazant, Waterral, Meerkoet, Waterhoen, Scholekster, Bontbekplevier, Strandplevier, Goudplevier, Zilverplevier, Kievit, Steenloper, Bonte Strandloper, Drieteenstrandloper, Zwarte Ruiter, Tureluur, Oeverloper, Grutto, Rosse Grutto, Wulp, Houtsnip, Watersnip, Kluut, Kokmeeuw, Kleine Mantelmeeuw, Zilvermeeuw, Grote Mantelmeeuw, Stormmeeuw, Zwarte Stern, Witwangstern, Grote Stern, Visdief, Noordse Stern, Dwergstern, Houtduif, Holenduif, Turkse Tortel, Tortelduif, Koekoek, Ransuil, Gierzwaluw, Veldleeuwerik, Oeverzwaluw, Boerenzwaluw, Huiszwaluw, Duinpieper, Boompieper, Graspieper, Gele Kwikstaart, Noordse Gele Kwikstaart, Witte Kwikstaart, Grauwe Klauwier, Winterkoning, Heggemus, Sprinkhaanrietzanger, Rietzanger, Bosrietzanger, Spotvogel, Kleine Karekiet, Tuinfluiter, Zwartkop, Grasmus, Braamsluiper, Fitis, Tjiftjaf, Goudhaantje, Bonte Vliegenvanger, Grauwe Vliegenvanger, Paapje, Roodborsttapuit, Tapuit, Gekraagde Roodstaart, Roodborst, Nachtegaal, Merel, Zanglijster, Grote Lijster, Baardmannetje, Staartmees, Matkop, Pimpelmees, Koolmees, Rietgors, Vink, Keep, Groenling, Putter, Kneu, Barmsijs, Kruisbek, Huismus, Spreeuw, Wielewaal, Ekster, Kauw, Zwarte Kraai, Andes gans (Velduil en Ooievaar werden door biologen gezien)
 TOTAAL: 123 soorten

Dick Heg, Passtraat 3, 5826 AL Groeningen

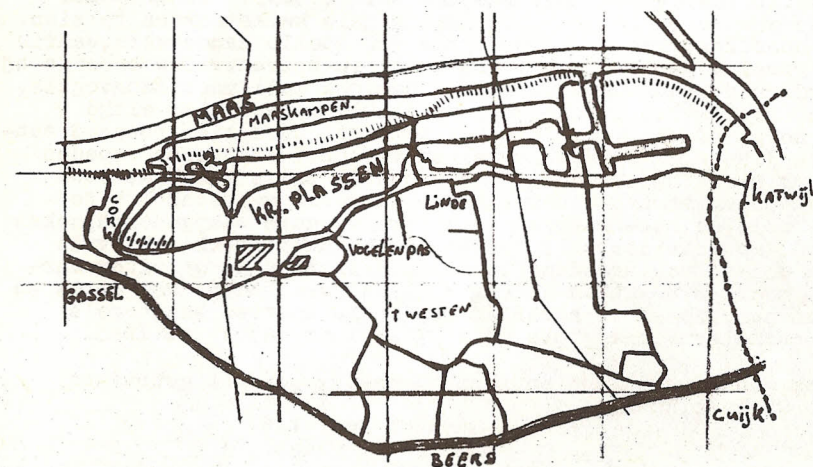
DE KRAAIENBERGSE PLASSEN

De Kraaienbergse plassen liggen tussen Gassel, Beers, Cuijk en de Maas. Het is een vrij grote zandafgraving, die waarschijnlijk nog groter wordt. Het is ook een totale verandering in het biotoop. Eerst was er alleen weiland, nu zijn er vrij grote plassen samen met weiland. Het aantal watervogels is enorm toegenomen. Vooral in het najaar en in de winter zijn er veel soorten waar te nemen. De uiterwaarden en de weilanden/akkers die om de plassen heen liggen, zijn mooie fourageer- en rustgebieden. Er zijn twee aparte gebiedjes: de Ganzenorgel (kleine maasarm met veel riet) en het Geesterbos (loofbosje). (zie kaartje). Er is langs de plassen een mooie route te rijden. Op veel plaatsen heb je een mooi overzicht over de plassen, weilanden of uiterwaarden. Hieronder volgt een kleine samenvatting van de waarnemingen van april '84 tot februari '85.

Roofvogels

Rond de Kraaienbergse plassen treft men voornamelijk de buizerd en de torenvalk aan. De sperwer zie je er ook regelmatig, vooral in het najaar. Zeldzamere gasten waren o.a. de blauwe kiekendief en het smelleken. De blauwe kiekendief werd twee keer waargenomen (1 σ + 1 φ). De soort was de afgelopen winter wel vaker te zien in het Land van Cuijk. Het smelleken werd slechts eenmaal waargenomen, tussen de plassen en de uiterwaarden. Prachtig was ook de slechtvalk, die twee maal werd waargenomen. Beide exemplaren zaten in de uiterwaarden. (15, 16-8 + 14 tot 19-2) Voortaan dus de hoogspanningsmasten afzoeken. De uilen waren ook goed vertegenwoordigd rond de plassen. De steenuil is wel het algemeenst. Vooral rond Linden zie je er veel. De ransuil is rond de plassen ook wel te vinden. Er is verscheidene malen een paartje waargenomen. De velduil is de derde soort uil. Hij werd vooral gezien rond de uiterwaarden.

KAARTJE

1 = Geesterbos
 2 = Ganzenorgel

--- = spoorlijn 441 = "SMALS"
 — = WEGEN

Watervogels

Dat er tegenwoordig veel watervogels zitten is natuurlijk niet erg vreemd. Vrijwel iedere keer zie je er wilde, kuif en tafeleend. Bijna alle soorten eenden zijn waargenomen. De bergende zat voornamelijk op een stukje, dat nu helaas bijna is afgegraven. Hier lagen mooie zandplaten, afgewisseld door ondiepe stukjes water. Dit werd kortweg "Smals" genoemd. Hier zaten ook veel Kieviten en regelmatig waren er nijlganzen waar te nemen. Op de plassen zaten groepen eenden met daartussen smienten, pijlstaarten en winter-talingen. Er werd ook eenmaal een kuifduiker vastgesteld. In de winter waren de grote zaagbekken en nonnetjes niet weg te denken, zowel op de Maas als op de plassen. In de maand februari werd er een grote zeeëend gezien. Hij ging wel zitten, maar helaas kwam er een boot aan waardoor de vogel weer doorvloog. (richting Katwijk). Opvallend dit jaar was het grote aantal aalscholvers langs de Maas. Er werden rond Keent 97 exemplaren (maximum aantal) vastgesteld. Rond de plassen waren ook regelmatig groepen te zien, vliegend over de Maas of zittend in de populieren. Tijdens de trekperiode zag ik onder andere oeverlopers, witgatjes, en een groep van ongeveer 30 bonte strandlopers. De bonte strandlopers zaten bij Smals, waar ze pleisterden. Dit ziet men niet vaak in het rivierengebied. Andere leuke watervogels waren: eider, ijsvogel, groenpootruiter, wilde zwaan en watersnip. In 't Westen (zie kaartje) waren in de winter vrijwel altijd grote groepen ganzen waar te nemen. De ganzen fourageerden en rustten hier. Ganzen waren ook waar te nemen in de uiterwaarden, weliswaar niet in zulke grote getalen. Bij de ganzen zaten ook altijd kleine zwanen en/of knobbelzwanen. (vanaf half november). Het maximum aantal waargenomen exemplaren was 37, waargenomen in februari. Dit de eerste keer dat er zoveel kleine zwanen waren vanaf 1980.

Zangvogels

Rond de plassen zijn veldleeuwerik, graspieper en grasmus altijd te horen. Op boerderijen ziet men ook wel de zwarte roodstaart. Langs de dijk waren ook vrij regelmatig gele kwikstaarten te zien. Aan de noordkant van de plassen zijn vrij steile zandoevers, waarin de oeverzwaluw gebroed heeft. De huis- en boerenzwaluw broedde bij de boerderijen. In de Ganzenorgel is het ook mooi voor zangvogels. Door het riet waren de rietgors en de kleine karekiet altijd wel te horen of te zien. (Zelfs de waterral werd hier roepend aangetroffen). Vogels zoals de merel en verscheidene mezen broeden hier zeer waarschijnlijk ook. Het biotoop is zelfs geschikt voor een blauwborst maar het terrein zal daarvoor waarschijnlijk te klein zijn. In de uiterwaarden is de grauwe gors waargenomen, zeker broedend. Van deze soort is bekend dat hij zeer sterk achteruit gaat en alleen nog broedend wordt aangetroffen in de uiterwaarden van noord-brabant. In de hagen en het geesterbos zijn fitis en tjiptjaf zeer zeker te horen. Andere leuke soorten zangvogels waren strandleeuwerik, grote gele kwikstaart, tapuit en kneu.

Met dank aan Edward Jans en Louis Geraets, voor het gebruiken van hun waarnemingen.

Raymond Pahlplatz
Dr. Kanterslaan 203
5361 NE Grave

DE BULT: VOGELS IN EEN AFTAKELEND
HOOGVEENInleiding

De kop van dit stuk wekt misschien de indruk dat de Bult een gebied is dat van ondergeschikt belang zou zijn. Dit is echter zeker niet het geval, onder de noemer aftakelend hoogveen vallen in feite alle hoogveenrestanten in Nederland. De meeste terreinen van dit type zijn verveend en ontwaterd waardoor de kenmerken van een levend hoogveen verloren zijn gegaan. Het is belangrijk om het verder aftakelen van de venen te remmen of zelfs te stoppen. De plannen van de gemeente Durne om het westelijke deel van de Bult te ontginnen en om te zetten in landbouwgrond zijn vanuit dit oogpunt gezien volstrekt uit den boze. Inmiddels zijn deze plannen, mede dankzij de strijd van werkgroep Behoud de Peel definitief van de baan en heeft de Bult de status van natuurreservaat verworven. Niet dat daarmee alle problemen zijn opgelost. Deze stap is slechts het begin tot het behoud van dit 112 ha metende monument, dat een enklave vormt in de omliggende ecologische landbouwwoestijn. Een van de steunpunten voor het opzetten van een goed beheersplan is een inventarisatie van het gebied. Dit en de inmiddels afgewende bedreiging, vormde voor de NJN afdeling Venray in 1982 de aanleiding om de Bult te inventariseren, waarbij in 1983 ook een broedvogelinventarisatie uitgevoerd is, die hieronder aan de orde komt.

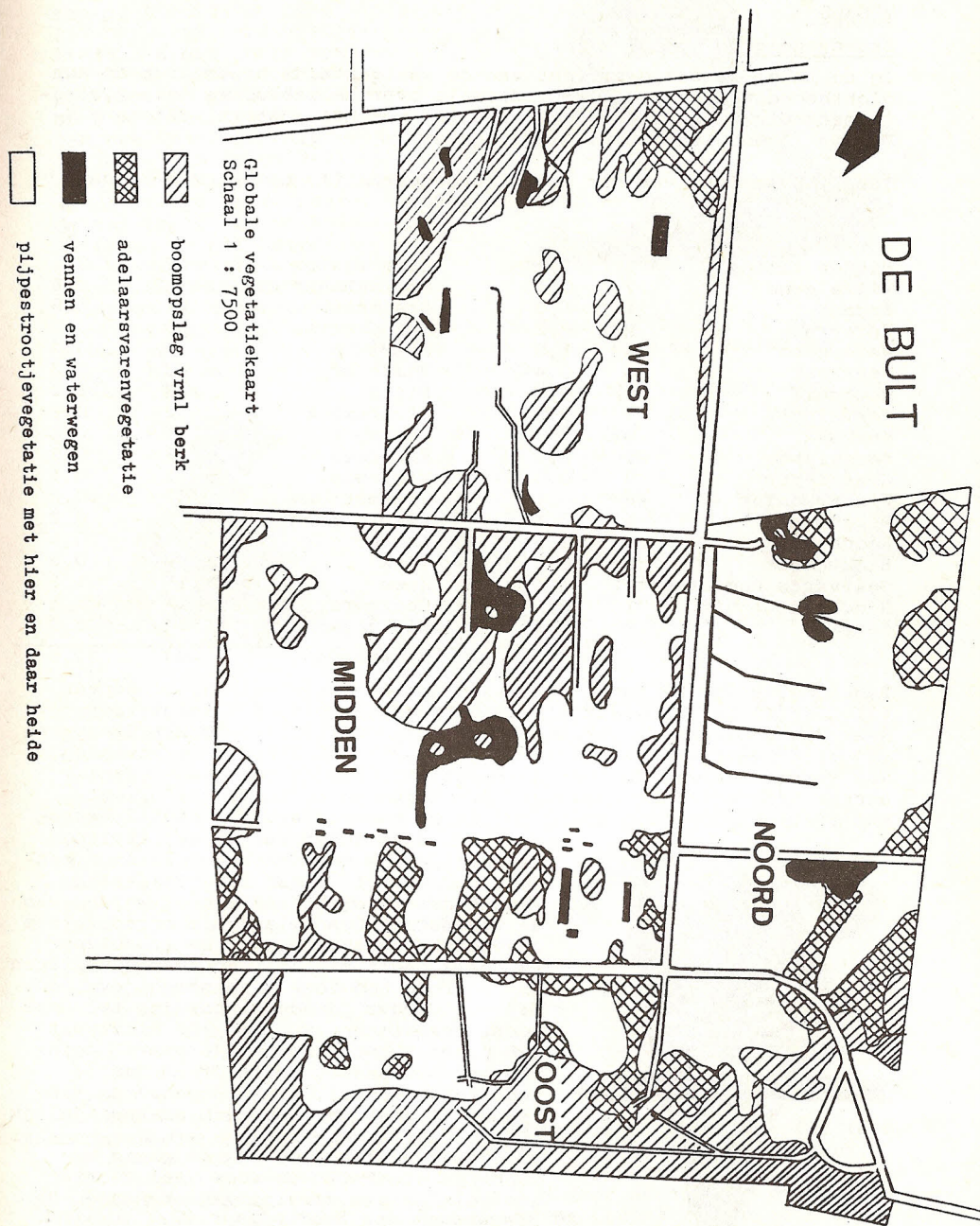
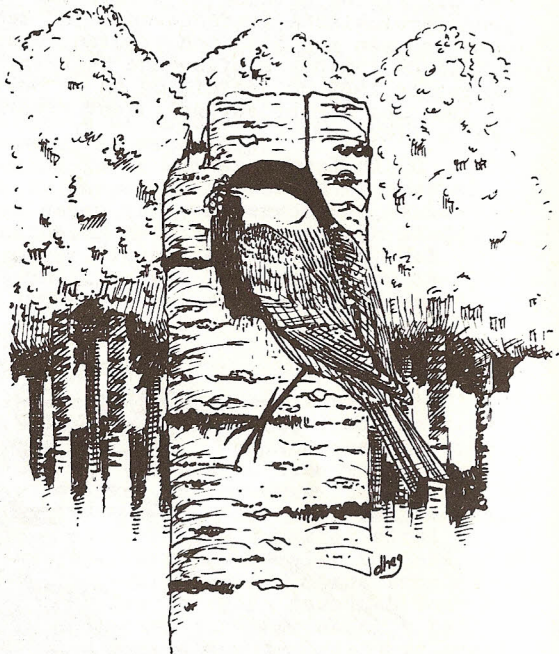
dag

Landschap, vegetatie en invloed van de mens

Het gebied, dat in de uiterste noordoosthoek van de gemeente Deurne (uurhok 52-22 en -32) is gelegen, heeft nu niet meer het open karakter van zo'n eeuw geleden. De oorspronkelijke open vegetatie van veenmos met enkele dwergstruiken behorende tot de heideachtigen (dopheide, lavendelheide en veenbes) en enkele andere hogere planten zoals zonnedauw, beenbreek, eenarig wollegras, veenpluis en witte snavelbies heeft plaats gemaakt voor een meer gesloten vegetatie van berk, pijpestrootje, adelaarsvaren en struikhei (zie vegetatiekaart). Des al niet te min zijn er plaatselijk nog wat karakteristieke hoogveeplanten terug te vinden. Het noordelijke deel van de Bult bezit nog een erg mooie vegetatie van ruim 3 ha, waarin eenarig wollegras domineert. In de kleine veenputjes vindt men nog veenmos, daarnaast zijn er in het westelijke deel planten als kleine zonnedauw, dwergbies en liggend hertshooi waargenomen.

Voor 1919 werd in de Bult nog de zogenaamde boekweitcultuur bedreven, wat inhield dat het bovenste veenlaagje werd losgewoeld en daarna werd afgebrand. Hierin, in de as dus, werd boekweit gezaaid. Na een paar keer oogsten was de grond uitgeput en werd verderop de procedure herhaald, in de tussentijd kon het veen zich herstellen. Een stafkaart uit 1934 toont dat het gebied verveend werd. Hier en daar heeft men toen nog turf laten zitten, dat echter de laatste jaren als toeristische attractie wordt afgegraven. Dit is erg jammer omdat op enkele plaatsen nog de top laag, het grauwveen, aanwezig is. Dit grauwveen is elders in de Peel afgegraven, het bevat in de vorm van stuifmeelkorrels een waardevol natuurlijk archief, waaruit een reconstructie van de vegetatie van de laatste eeuwen kan worden opgesteld.

Het Peelrestant bevat in de laagste delen een aantal vennen waarvan de oevers begroeid zijn met voornamelijk pitrus, berken en geoorde wilgen. Het gebied is aan alle kanten omgeven door landbouwgebied wat een zekere invloed met zich meebrengt. Hierbij kan gedacht worden aan het inwaaien van meststoffen en bestrijdingsmiddelen. Verder kunnen deze agrarische gebieden een barriere vormen voor herkolonisatie van flora- en faunaelementen vanuit de overige Peelgebieden. Ook oefent de mens direct zijn invloed uit op de fauna in het gebied. De jacht eist ieder jaar weer zijn tol, zo werd in 1984 een vossehol met vijf welpen uitgegraven en vernietigd. Ten bate van de zogenaamde jachtveldverzorging werden enkele paden omgeploegd, rijkelijk van drijfmest voorzien en ingezaaid met gewassen die aantrekkelijk zijn voor het wild. De regelmatig uitgezette handtamme fazanten worden overvloedig met mais bijgevoerd, dit alles om het natuurlijk evenwicht te herstellen!

VOGELS

Broedvogels

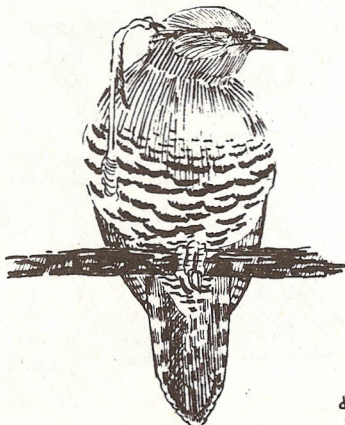
In de tabel is een overzicht van de vastgestelde broedparen en hun dichtheden weergegeven. Voor details over de gebruikte inventarisatiemethodiek en criteria verwijst ik naar het rapport, dat de NJN-Venray in mei 1985 hoopt uit te geven.

Tabel. Overzicht van het aantal broedparen (A) en hun dichtheden per 10 ha (D) in de Bult (1983)

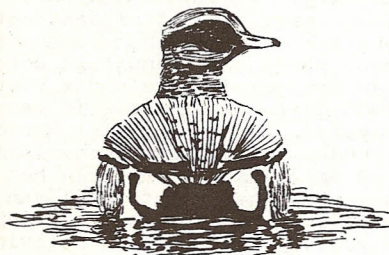
	A	D		A	D
Winter taling	1	0,1	Zanglijster	1	0,1
Wilde eend	7	0,6	Sprinkhaanrietzanger	7	0,6
Fazant	11	1,0	Grasmus	21	1,9
Waterral	2	0,2	Tuinfluitier	13	1,2
Waterhoen	14	1,3	Zwartkop	4	0,4
Meerkoet	4	0,4	Tjiftjaf	3	0,3
Houtduif	8	0,7	Fitis	123	11,0
Tortelduif	7	0,6	Staartmees	2	0,2
Koekoek	max. 7	ex.	Matkop	1	0,1
Boompieper	29	2,6	Koolmees	7	0,6
Graspieper	3	0,3	Wielewaal	1	0,1
Winterkoning	46	4,1	Vlaamse Gaai	2	0,2
Heggemus	1	0,1	Zwarte Kraai	2	0,2*
Roodborst	28	2,5	Ekster	1	0,1
Blauwborst	8	0,7	Vink	3	0,3
Gekraagde Roodstaart	1	0,1	Kneu	15	1,3
Roodborsttapuit	1	0,1*	Geelgors	17	1,5
Merel	9	0,8	Rietgors	34	3,0
			36 soorten	444	39,6

Beschouwing van de tabel laat zien dat de Fitis met 123 broedpaar (11,0 bp/10 ha) de meest algemene broedvogel is. Dit geldt voor meer Peelgebieden, zo werden in de Mraiapeel (1) en in het Grauwveen (2) dichtheden van respectievelijk 19,8 en 12,2 bp/10 ha gevonden, wat tevens inhield dat het de meest voorkomende soort was. Een andere krakeritieke Peelvogel die algemeen in de Bult voorkomt met 29 broedpaar (2,6 bp/10 ha) is de boompieper. Het aantal broed-

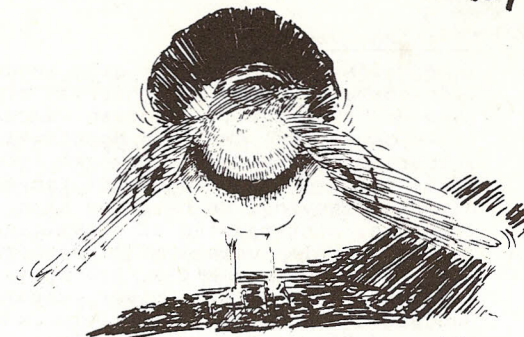
paar van deze soort zal in het verleden waarschijnlijk nog wat hoger gelegen hebben, omdat grote delen van het gebied wegens het te dicht en te hoog worden van de vegetatie (bosopslag) als broedbiotoop ongeschikt geworden zijn. De graspieper (3 paar) heeft zich alleen kunnen vestigen in de grote boomloze pijpestrootjevelden. Bij een verder gaande verbossing zal deze soort verdwijnen. Soorten als Roodborst (28 paar), winterkoning (46 paar), tuinfluitier (13 paar), tjiftjaf (3 paar), zwartkop (4 paar), vink (3 paar) en Wielewaal (1 paar) hebben zich waarschijnlijk kunnen vestigen of kunnen uitbreiden dankzij de verbossing. De aanwezigheid van vochtige elementen is voor veel soorten een belangrijke vestigingsvoorwaarde. De Blauwborst met 8 broedpaar (0,7 bp/10ha) is daar een voorbeeld van. Dat deze soort in de Peel zeer hoge dichtheden kan berei-

ken, blijkt uit het feit, dat in het Grauwveen (2) een dichtheid van maar liefst 2,5 bp/10 ha werd vastgesteld. In het natte westelijke stuk werden 2 paar Waterrallen gelokaliseerd. De Wintertaling (8 paar) is ook een soort die niet weg te denken is in de Peel evenals de algemene voorkomende rietgors (34 paar). Om het beeld van de Bult-avifauna in het kader van een karakteristiek van de vogels van een aftakelend hoogveen te completeren, wordt het geslaagde broedgeval de van Roodborsttapuit (1 paar in 1984), het voorkomen van de Geelgors (17 paar), de Sprinkhaanrietzanger (7 paar) en de grasmus genoemd.

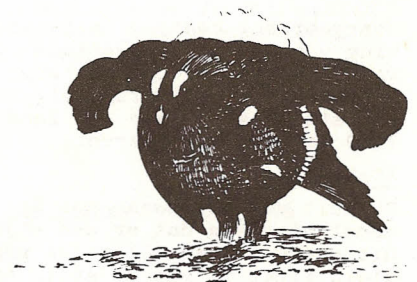

kuikens die aangewezen zijn op het slachtoffer te worden (5). Het is goed mogelijk dat het Paapje en de Gele Kwikstaart om dezelfde reden verdwenen zijn. Gezien het relatief kleine oppervlak van de Bult en de biotoopkeuze van beide soorten, lijkt het me dat deze soorten zeker aangewezen op de rondom gelegen landbouwgebieden. Het verdwijnen van de Nachtegaal past hierin minder goed. Een feit is dat de landbouw in Oost-Brabant en Noord-Limburg sterk geïntensiveerd is. Een inventarisatie van het landgebruik rondom de Bult in 1984 levede maar liefst een aandeel van 31% mais op. Het grootste deel (54%) bestond uit weide en op het overige deel werden akkerbouwproducten geteeld. Een andere oorzaak die vaak voor de achteruitgang van genoemde zangvogels geopperd wordt, is de sterfte in de overwinteringsgebieden van deze vogels (4). De Gele Kwikstaart, het Paapje en de Nachtegaal overwinteren in Afrika. De eerste twee in de Sahelzone, waarvan bekend is dat daar de droogte de laatste jaren enorm toegenomen is. Wammes et al. (1984) konden zo'n verband aantonen. Voor de achteruitgang van de in Zuid-Afrika overwinterende Nachtegaal moeten andere oorzaken dan de droogte gezocht worden.

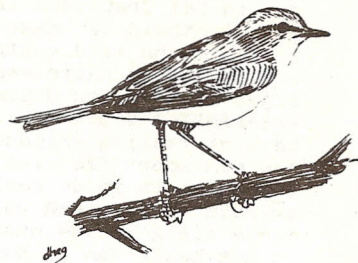
En blik in het verleden leert dat nog niet eens zo gek lang geleden een aantal soorten als broedvogel in de Bult verdwenen zijn. Vera (3) meldt in 1979 nog het voorkomen van paapje (1 paar), Gele Kwikstaart (2 paar) en Nachtegaal (1 paar) in het gebied. Op 5 april 1980 werd in het gebied de laatste bolderende Korhaan waargenomen. Opvallend is dat de vier genoemde soorten ook in Noordwest-Europa in aantal achteruit gaan. Bij het Korhoen blijkt het broedsucces te laag te zijn om de populatie in stand te houden. Vooral de

een insektenrijke vegetatie blijken op een insektenrijke vegetatie blijken te worden (5). Het is goed mogelijk dat het Paapje en de Gele Kwikstaart om dezelfde reden verdwenen zijn. Gezien het relatief kleine oppervlak van de Bult en de biotoopkeuze van beide soorten, lijkt het me dat deze soorten zeker aangewezen op de rondom gelegen landbouwgebieden. Het verdwijnen van de Nachtegaal past hierin minder goed. Een feit is dat de landbouw in Oost-Brabant en Noord-Limburg sterk geïntensiveerd is. Een inventarisatie van het landgebruik rondom de Bult in 1984 levede maar liefst een aandeel van 31% mais op. Het grootste deel (54%) bestond uit weide en op het overige deel werden akkerbouwproducten geteeld. Een andere oorzaak die vaak voor de achteruitgang van genoemde zangvogels geopperd wordt, is de sterfte in de overwinteringsgebieden van deze vogels (4). De Gele Kwikstaart, het Paapje en de Nachtegaal overwinteren in Afrika. De eerste twee in de Sahelzone, waarvan bekend is dat daar de droogte de laatste jaren enorm toegenomen is. Wammes et al. (1984) konden zo'n verband aantonen. Voor de achteruitgang van de in Zuid-Afrika overwinterende Nachtegaal moeten andere oorzaken dan de droogte gezocht worden.

Niet-broedvogels

In de afgelopen tien jaar zijn in de Bult 118 soorten waargenomen, hiervan zijn 36 soorten broedvogel, 2 soorten waarschijnlijke broedvogel (Wulp en Nachtzwaluw), 5 soorten voormalige broedvogel (vóór 1983) en 6 soorten broedvogel van de directe omgeving. De overigen zijn doortrekkers, wintergasten of tevallige gasten. Enkele curioza zijn waarnemingen van de Hop, Grauwe Fitis, Beflijster, IJsvogel, Bokje, Aalscholver, Visarend, Goudplevier en Grauwe Klauwier. Jaarlijks worden in de winter en de trektijd Blauwe Kiekendieven (max. 3 ex.) en Watersnippen (max. 9 ex.) waargenomen. Verder is het in de winter erg rustig, omdat het meeste voedsel in de vorm van ongewervelden aanwezig is buiten deze tijd. De meeste soorten vogels in de Bult zijn hiervan afhankelijk en trekken weg als door koude deze

voedselbron schaars wordt. Vruchten en zaden zijn weinig beschikbaar, alleen het zaad van het pijpestroetje is rijkelijk aanwezig, dat voornamelijk door Rietgorzen genuttigd wordt. Dit zijn dan ook de vogels die voor een groot deel het winterbeeld van de Bult bepalen. In april en mei worden in of rondom het gebied Regenwulpen (max. 19 ex.)esignaleerd. In het voorjaar wordt het natste deel van het noordelijke stuk gebruikt als slaappleaats voor Grutto's uit de omgeving. Vanaf eind maart slapen hier een kleine 40 vogels. De Bult vervult in deze een belangrijke functie voor de grutto-populatie van de omgeving. De Kraanvogel pleistert onregelmatig in of in de directe omgeving van het gebied. Zo werden op 22 maart 1980 35 exemplaren gezien die de nacht in de Bult

doorgebracht hadden. In oktober 1982 werden 6 exemplaren in de omgeving van het gebiedesignaleerd. Aardig is in dit verband de melding van Van Erve (6) dat de nabij gelegen Vredepeel, waarvan de ontginning in 1956 voltooid werd, wellicht een van de belangrijkste kraanvogelpleisterplaatsen van ons land was, met jaarlijks grote groepen van 1000 of meer exemplaren.

Afsluiting

De Bult mag weliswaar tot de aftakelende hoogvenen behoren, maar dat neemt niet weg dat er een rijk geschakeerde avifauna aanwezig is. In dit artikel zijn alleen de vogels aan bod gekomen, wat slechts een klein facet is van de grote natuurlijke rijkdom van het gebied. Ik hoop dat dit stukje een bijdrage kan leveren tot het behoud van de Bult, een gebied waarvoor een goed uitgebalanceerd beheersplan noodzakelijk is. Een monument dat behouden dient te worden, zodat men nog generaties lang kan gneieten van de oerkracht die de Peel uitademt. Tot slot wil ik Henk Alards, Roger Albert, Lodewijk Bas, Gina van den Bergh, Stefna Claessens, Dick Heg, Jan Post en William Verpoort bedanken door de vele uren zie zij in het veld doorgebracht hebben om dit verhaal mogelijk te maken.

Boena van Noorden, Warande 73, 3705 ZE Zeist

De Wulp als broedvogel in het gebied van de Beerse Overlaat.

In de periode van 1973-77 werd de wulp in het gebied van de Beerse Overlaat niet als broedvogel vastgesteld (Teixeira 1979). In het broedseizoen 1984 werden er 2 broedgevallen vastgesteld in het gebied van de Beerse Overlaat. In 1985 waren dat er 5.

Wat is de oorzaak dat dat deze vogel zich als broedvogel gevestigd heeft in een rivierkleigebied, immers de Wulp prefereert zandgronden. Broedgevallen in gebieden van rivierklei zijn zeldzaam te noemen. Grote voorkeur hebben Wulpen voor diluviaale zandgronden, duinen en veengronden. Zelden zijn ze te vinden als broedvogel op zeelei, löss (Zuid Limburg- Zeer Zeldzame broedvogel) of rivierklei. Enkele zaken kunnen een rol gespeeld hebben bij de vestiging van de Wulp als broedvogel in dit rivierkleigebied. De laatste jaren zijn verschillende plassen -de Kraayenbergse plassen- ontstaan in dit gebied. Deze zijn ontstaan door grindafgravingswerkzaamheden van de firma Smals. De omliggende terreinen (hoofdzakelijk weilanden en enkele akkerlanden) zijn daardoor vochtiger geworden. Enkele graslanden zijn, omdat ze voor afgraving dienen, onbeheerd gelaten. Daardoor is een hoger en ruiger grasland ontstaan. Vochtiger zijn deze graslanden geworden, omdat ze aangrenzen aan de Kraayenbergse Plassen. In deze extensief beheerde graslanden hebben 3 paar gebroed, vrij dicht op elkaar, waarvan de jongen met succes zijn uitgekomen. Twee paar hebben gebroed in laag weiland, één paar in het uiterwaard (De Kampen) grenzend aan een sloot-houtwal, het andere paar in een binnendijks weilandencomplex. Omdat de territoria van de Wulp soms wel 20 ha en in de meeste gevallen 5-10 ha groot kunnen zijn, hebben de wulpen in het vochtig extensief beheerd grasland vrij dicht op elkaar gebroed. Dit zou kunnen duiden op een gunstig broedterrein. De afgavingswerkzaamheden hebben dus gezorgd voor een gunstig broedterrein, maar niet voor lange duur omdat deze weilanden inmiddels al zijn afgegraven. Misschien zorgen de werkzaamheden in dit gebied er voor dat er voor volgend jaar opnieuw een broedterrein ontstaat voor de Wulp. we zullen afwachten.

Edward Jans
Schaarweg 13 Gassel.

Literatuur

Teixeira, R. M., Atlas van de Nederlandse broedvogels, Deventer 1979.
Bergh, L. M. J. van de, Vogels van de Grote Rivieren, Utrecht 1979.

VOOR U GELEZEN

IN VOGELVLUCHT jrg. 5 nr. 3/4 december 1982

subtitel: Over watervogels en ontgrindingen langs de Maas in Limburg
Samengesteld door W. Ganzevles

- ★ Watervogels langs de Limburgse Maas 1977-1982
Van 25 watervogelsoorten wordt het voorkomen in Limburg samengevat, te weten futen, reigers, eenden, ganzen, zwanen, rallen en meeuwen.
- ★ Van de wateren ontstaan door ontgrindingen worden de historie, de herinrichting en de rol van de natuur hierin behandeld.

IN VOGELVLUCHT jrg. 6 nr. 1 maart 1983

- ★ Inventarisatie van de Roek in Limburg in 1982 (J. Ummels) pp. 2-6
Het totaal aantal getelde nesten bedroeg 1084, ongeveer het dubbele van het in 1970 getelde aantal.
- ★ Gegevens over het voorkomen van een aantal vogelsoorten in de boswachterij Vaals (F. Hustings) pp. 7-19
Een verslag van de inventarisatie van de bossen op de heuvelrug tussen Epen en Vaals in 1980 en 1982. Van een twintigtal soorten wordt het voorkomen wat uitgebreider beschreven.
- ★ Het Atlasproject voor Winter- en Trekvogels in de districten 17 en 18 (W. Ganzevles en B. van Noorden) pp. 20-27
Voorlopige resoluten betreffende Aalscholver, Boomleeuwerik en Roodborsttapuit
- ★ Stootvogeltelling in Zuid-Limburg in januari 1982 (W. v.d. Coelen) pp. 28-33
- ★ Inventarisaties van Fuut en Dodaars in Limburg in 1982 (G. Bollen, J. Dolmans & J. Ummels) pp. 34-39
Voor de Fuut werd het aantal broedparen vastgesteld op 32-34, 450% meer dan in 1967. De Dodaars geeft in de genoemde periode echter een daling in aantal te zien van 54 paren in 1967 tot 17-29 paren in 1982.

IN VOGELVLUCHT jrg. 6 nr. 2 juli 1983

- ★ Requiem voor een Heerlens parkje (F. Hustings) pp. 43-47
Inventarisatie uit 1982-83 van een stadsparkje in Heerlen.
- ★ Het voorkomen van de Waterspreeuw in Belgisch en Nederlands Limburg (J. Evers) pp. 48-51
Besproken worden: Biotoop en status, waarnemingen in Belgisch Limburg, de Waterspreeuw in Nederlands Limburg, algemeen besluit, bibliografie.
Opvallend is dat de Waterspreeuw in Belgisch Limburg een toevallige gast is, terwijl uit Nederlands Limburg ook broedgevallen bekend zijn, al is het dan uit de periode 1910-1920.
- ★ Opvallende doortrek van Draaihalzen voorjaar 1982 (R. Foppen) pp. 51-52
In maart en begin april nam de auteur maar liefst 16 Draaihalzen waar.
- ★ Roodhalsfuut, Geoorde Fuut en Kuifduiker in Limburg (J. Ummels, W. Ganzevles) pp. 53-55
Bovengenoemde soorten worden "avifauna-gewijs" besproken (status, verspreiding, voorkomen)
De status van de verschillende soorten is:
Roodhalsfuut: doortrekker en wintergast in zeer klein aantal
Geoorde Fuut: Onregelmatige broedvogel. Doortrekker en wintergast in zeer klein aantal.
Kuifduiker : Doortrekker en wintergast in zeer klein aantal.
- ★ De Hop in Limburg (W. Vergoossen) pp. 57-59
Situatieschets betreffende het voorkomen van de Hop in Limburg in heden en verleden

IN VOGELVLUCHT jrg. 6 nr. 3 oktober 1983

- ★ De Boomleeuwerik te Brunssum in 1983 (F. Schepers) pp. 69-74
In vervolg op eerdere inventarisaties in de jaren 1975, 76, 79 en 80 werd in 1982 de Brunssumerheide geïnventariseerd om gegevens te verzamelen over populatiegrootte van de Boomleeuwerik, verspreiding en biotoopkeuze. In 1983 werden 39 territoria gevonden. Er wordt verder iets gezegd over de functie van de verschillende biotooptypen in het gebied en het heidebeheer.
- ★ Kruisbekken in Berg en Terblijt (J. Jonker) pp. 87-88
Aantalverloop van de Kruisbeek op bovengenoemde plaats in de zomer en herfst van 1983. Nadat op 20-7 de eerste ex. werden waargenomen werd een maximum bereikt op 23-9 (20 ex.). Op 10-10 waren nog enkele ex. aanwezig.
- ★ De Zwarte Ooievaar in de Benelux (W. Vergoossen) pp. 89-101
In dit artikel wordt verslag gedaan van een 5-jarig onderzoek (1978-1982) naar het voorkomen - speciaal de doortrek - van Zwarte Ooievaars in België, Nederland en Luxemburg, waarbij tevens een vergelijkend wordt gemaakt met enkele omliggende gebieden. Het artikel omvat de volgende punten: Inleiding en Methode, Algemeen gedeelte (broedgebieden, overwinteringsgebieden, trekroutes), het voorkomen van Zwarte Ooievaars in omliggende gebieden, het voorkomen in de Benelux, Discussie, Dankwoord, Literatuur.
Een van de punten uit de discussie: door toename van de broedpopulatie in Nedersaksen (2-3 paar in 1957, 21 paar (93 ex.) in 1978) is het aantal waarnemingen in de Benelux sterk toegenomen.
- ★ Baardgrasmus In Voerendaal (F. Schepers) pp. 102-103
Beschrijving van een op 25-4-1983 waargenomen Baardgrasmus met gegevens over het voorkomen in Nederland.
- ★ Natte meimaand van 1983 was niet gunstig voor onze zwaluwen (J. Ummels) pp. 103-105
Het slechte weer in de meimaand van 1983 leidde tot slechte voedselomstandigheden voor zwaluwen. In deze tijd is meermalen geconstateerd dat door voedselgebrek verzwakte zwaluwen stierven aan de bloedzuigende activiteiten van een parasiet, die voorkomt bij gier-, huis- en boerenzwaluw. Onder normale omstandigheden overleeft een zwaluw dergelijke parasietaanvallen wel.

IN VOGELVLUCHT jrg. 6 nr. 4 december 1983

- ★ Krranvogeltrek over Limburg in 1981 en 1982 (W. Vergoossen) pp. 114-120
Doortrek in Nederlands Limburg wordt besproken, waar mogelijk in samenhang met de omliggende gebieden.
In 1981 werden 1890-2040 ex. waargenomen op najaarstrek en in 1982 maar liefst 14.000-17.000, hetgeen maakt dat dit laatste jaar te vergelijken is met topjaar 1976 (15.000-20.000 ex.).
- ★ Stootvogeltelling in Zuid- en Midden-Limburg pp. 129-132 (W. v.d. Coelen)
Een verslag met aantallen en dichtheden.
- ★ Botulisme in Limburg (J. Ummels) pp. 129-132
In de warme zomer van 1983 werden in Limburg ongeveer 1500 botulismeslachtoffers gevonden. Van enkele gebieden worden de aantallen besproken. Tevens wordt een mogelijke behandeling van slachtoffers gegeven, toe te passen bij een volgende botulismeuitbraak.
- ★ Gegevens omtrent een aantal vogelsoorten in het staatsnatuurreservaat "De Zoom" 1983 (M. Vossen) pp. 132-142
Inventarisatiegegevens van vooral riet- en moerasvogels in "De Zoom", gemeente Nederweert. Aan het eind een lijst met in 1983 waargenomen soorten.

IN VOGELVLUCHT jrg. 7 nr. 1 februari 1984

- ★ Vogels van de Linnerweerd (G. Peeters) pp. 1-28
De Linnerweerd is één van de weinige Midden-Limburgse uiterwaarden, die nog niet door ontgrindingen zijn aangetast. Mede om de dreiging van ontgrinding af te wenden is het boek "de Linnerweerd" uitgebracht. Het hier behandelde verslag kan als een aanvulling op dat boek beschouwd worden. Naast een aanzienlijke uitbreiding van kwalitatieve gegevens over de avifauna zijn ook zeer veel kwantitatieve gegevens over de Linnerweerd opgenomen.
- ★ VSG-Weert: Verslag van de roofvogeltelling in januari 1983 (F. Post) pp. 29-42
Het verslag betreft het gebied rond Weert (SOVON 57-38)
- ★ De Ortolaan in Limburg (J. Gubbels) pp. 43-49
De ortolanenstand in Limburg (in 1983 waarschijnlijk toch nog meer dan 30 paren) is in de gebieden waar het landschap sterk is veranderd (ruilverkaveling e.d.) teruggelopen, maar op peil gebleven in enkele gebieden, die onaangestast bleven. Dit feit onderstreept nog eens dat behoud van kleinschalig landschap van levensbelang is voor de Ortolaan.

IN VOGELVLUCHT jrg. 7 nr. 2 juni 1984

- ★ Broedende roofvogels in oostelijk Zuid-Limburg (F. Hustings & F. Schepers) pp. 53-58
Verslag van een telling in 1982/83 met als doel een momentopname te krijgen van het huidige bestand aan roofvogels, waardoor eventuele populatieveranderingen in de toekomst gevolgd kunnen worden. In dit artikelje worden de resultaten kort besproken. Tevens wordt een vergelijking aangegaan met andere gebieden en worden gegevens uit het recente verleden gepresenteerd.
- ★ Over geelpotige Zilvermeeuwen en Geelpootmeeuwen (R. Schols) pp. 59-63
Bovengenoemde meeuwen worden vergeleken naar aanleiding van waarnemingen bij Eijsden en aan de hand van literatuur.
- ★ Najaarstrektellingen in Limburg 1983 (F. Schepers) pp. 64-76
Per maand wordt globaal beschreven hoe de najaarstrek verliep en welke bijzonderheden er nu in vergelijking met vorige jaren zijn opgetreden.

IN VOGELVLUCHT jrg. 7 nr. 3 september 1984

- ★ Broedvogelinventarisatie Limbrichterbos 1984 (G. van Leeuwen) pp. 88-95
- ★ Waarnemingen van de Waterspreeuw in Limburg (P. & J. Wouters) pp. 96-97
Vier waarnemingen uit 1983-84 worden gedocumenteerd.
- ★ De vondst van een grondnest van de Zwarte Kraai (G. van Leeuwen) pp. 97-98
Beschrijving van een grondnest nabij Grevenbicht

De genoemde tijdschriften kunnen bij ondergetekende geleend worden.

Ward Hagemeijer
van der Brugghenstraat 10
Nijmegen
080-234748

WERKGEBIED

Rijk van Nijmegen, Overbetuwe ten zuiden van de Linge en ten oosten van RW 75, Duffelt, Salmorth, Reichswald, de Kop van Limburg, Land van Cuyk, Land van Maas en Waal ten oosten van de lijn Wamel-Megen.

BESTUUR

Voorzitter:

Secretariaat: Rob Gorissen, Heilige Stoel 52-12, 6601 VG Wychen,
08894-14716
en Laurens Rietveld, Kartuizerhof 10, 6511 ZE Nijmegen,
080-227925
Penningmeester: Louis Geraets, Burg. van Raaystraat 27,
5437 BC Beers, 08850-20263

WERKGROEPEN

Archief: Peter Brouwer, Pater Brugmanstraat 49, 6522 EH Nijmegen
080-220618

Excursies: Laurens Rietveld, Kartuizerhof 10, 6511 ZE Nijmegen
080-227925

Kunstmatige nestgelegenheid: Wim Schurink, Marialaan 39,
6541 RB Nijmegen, 080-773551

Rivierentellingen: Jan van der Brugge, Zonstraat 7, 6543 VM Nijmegen
080-780040

Roofvogeltellingen: Gerard Müskens, Papenbergseweg 25, 6585 KV Mook,
08896-1767

Vogelkursussen: Johan Thissen, Hobbemaweg 118, 6562 CW Groesbeek

Contactpersoon Werkgroep Land van Cuyk:
Louis Geraets, Burg. van Raaystraat 27, 5437 BC Beers, 08850-20263

Asyls in de regio

H. Huilmand, Rijksstraatweg 303, 6573 CX Beek-Ubbergen,
08895-3376 (roofvogels en uilen)

B. Jansen, Weg door Jonkerbos 5, 6532 SV Nijmegen, 080-551439

M. Reijnders, Heijenseweg 51, 6591 HB Gennep, 08851-11906

J. van der Vaart, Jozef Israëlsstraat 15, 6521 MS Nijmegen,
080-2334470

N. Ebben, Heerstraat 18, 5435 PC St. Agatha, 08850-12378

Overtredingen van de Vogelwet en de Natuurbeschermingswet kunnen gemeld worden aan de heer P. Brugman, Regt. Stoottroepenstr. 14, 5431 TA Cuyk, 08850-15901 (Controleur van deze wetten).

Strafbare feiten, die direct of indirect te maken hebben met de bescherming van de natuur (Jachtwet, Vogelwet, Visserijwet, Natuurbeschermingswet e.d.), kunnen uiteraard gemeld worden bij de plaatselijk politie, maar ook bij de Veldpolitie. Voor Gelderland is het telefoonnummer van de meldkamer: 055-664455.

Dood gevonden vogels kunnen voor onderzoek ingezonden worden naar het Centraaldiergeneeskundig Instituut, met name wanneer de omstandigheden verdacht zijn. Verkeersslachtoffers, olieslachtoffers e.d. worden niet onderzocht.

C.D.I. afd. B.P., Edelhertweg 15, 8219 PH Lelystad, 03200-73911

CONTRIBUTIE

Werkende leden f 10,--
Sympatiserenden f 15,--
Jeugdleden tot 18 f 5,--
Gezinsleden f 2,50

GIRONUMMER

4463052 t.n.v.
VWG Rijk van Nijmegen
te Beers